

SAANKO OLLA MINÄ?

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kokemuksia kirkon nuorisotyöstä

Saga Berg-Dahlström
Nina Pyykkö
Opinnäytetyö syksy 2017
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Berg-Dahlstöm, Saga & Pyykkö, Nina. Saanko olla minä? Seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kokemuksia kirkon nuorisotyöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulu Helsinki, syksy 2017. 75 s. 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kokemuksia ja näkemyksiä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyöstä. Tutkimus toteutettiin laadullisena ja aineiston keräämisessä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluista kerätty aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia.

Tutkimustuloksissa on esitetty nuorten yhteneviä sekä yksilöllisiä kokemuksia siitä, miten he ovat kokeneet tullessa kohdatuiksi tai huomioituiksi kirkon nuorisotyön kautta Suomen evankelis-luterilaisessa seurakunnassa. Johtopäätöksissä käsitellään seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten seurakuntayhteyttä, kirkollisen työn merkitystä nuorille ja kuinka kirkon nuorisotyöllä vastataan nuorten tarpeisiin.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorilla tarpeisiin kuuluvat esimerkiksi ryhmässä olemisessa hyväksytyksi tuleminen tunne, yhteisöllisyys ja luotettavuus. Nuoret olivat kokeneet vaihtelevasti neutraalia, positiivista ja negatiivista kohtaamista, joka liittyi heidän sukupuoleensa tai suuntautumiseensa. Tutkimuksessa ilmeni, että seurakunnissa enimmäkseen puhutaan liian vähän tai vältellään kokonaan aihetta koskien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä.

Asiasanat: seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, evankelis-luterilainen kirkko, kirkon nuorisotyö, kokemukset

ABSTRACT

Berg-Dahlstöm, Saga & Pyykkö, Nina. May I be me? Experiences of sexual and gender minorities in Church youth work. Diaconia University of Applied Sciences Helsinki, Autumn 2017. 75 pages. 1 appendix

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Program in Social Services, Bachelor of Social Services (AMK) + Certification of the Church Youth Worker.

The aim of the study was to find out the experiences and views of the sexual and gender minorities' youth work in the youth work of the Evangelical Lutheran Church in Finland. The research was carried out in a qualitative way and a theme interview was used to collect the data. The material collected from the interviews was analyzed using the content analysis.

The results of the research show that young people have a consistent and individualized experience of how they have come to face or appreciate through Church youth work through the Evangelical Lutheran Church in Finland. The conclusions deal with the parish of sexual and gender minorities and the importance of ecclesiastical work for young people. Also, how church youth work meets the needs of young people.

Sexual and gender minor needs include, for example, the feeling of being accepted in the group and the communality with reliability. Young people had experienced a varyingly neutral, positive and negative encounter with their sex or orientation. In the study, it seems that the churches mostly speak too little or completely avoid the topic of sexual and gender minorities.

Keywords: Sexual minorities, Evangelical-Lutheran church, Church youth work, experiences

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	6
2 SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT JA SEKSUAALISET SUUNTAUTUMISET	8
2.1 Sukupuolivähemmistöt	8
2.2 Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta	11
2.3 Seksuaalivähemmistöt.....	13
2.4 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeusjärjestö Seta ry	14
2.5 HeSeta ja Pride-kulkueet.....	16
3 KIRKON NUORISOTYÖ	17
3.1 Kirkon nuorisotyön toteuttaminen	17
3.2 Rippikoulu ja rippikoulusuunnitelma	18
3.3 Isostoiminta	20
3.4 Rippileiri.....	21
3.5 Nuoret aikuiset kirkossa ja seurakunnassa	22
4 YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA	24
4.1 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo laissa	24
4.2 Yhdenvertaisuus kirkossa.....	25
4.3 Raamatusta heijastettavia näkemyksiä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin.....	28
4.4 Kirkon työntekijöiden toiminta seksuaali- ja sukupuolikysymyksissä	31
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	34
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
6.1 Haastatteluiden toteutus.....	35
6.2 Haastateltavat ja aineiston kerääminen.....	37
6.3 Aineiston analysoiminen.....	38
7 TULOKSET	40

7.1 Sateenkaarinuoret mukana kirkon nuorisotyössä	40
7.2 Kokemuksia kohtaamisista kirkon nuorisotyössä	42
7.3 Kirkon ja seurakuntien vastaaminen nuorten tarpeisiin	45
7.4 Kynnys osallistua kirkollisiin tapahtumiin	49
7.5. Nuorten toiveita ja kritiikkiä.....	50
7.6 Tulosten tarkastelu	52
8 POHDINTA	55
8.1 Johtopäätökset	55
8.2 Luotettavuus ja eettisyys	58
8.3 Ammatillinen kasvu	61
LÄHTEET	66
LIITE 1: HAASTATTELU.....	74

1 JOHDANTO

Käsitämme nykyään ihmisten seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisemmin kuin ennen. Seksuaalista suuntautumista käsitetään siten, miten yksilö on kohdistanut mielihalujaan toisiin sukupuoliin. Tunnetta nykyisin seksuaalisen suuntautumisten lisäksi sukupuolivähemmistöjä, joita ovat esimerkiksi transsukupuoliset, intersukupuoliset ja transvestiitit. Sukupuolten kirjo on laajempi kuin vain aiemmin mainitut sukupuolivähemmistöt. (Nissinen 2011, 26–27.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia nuoria voidaan kutsua nimellä sateenkaarinooret (Seta i.a.). Monilla ammattilaisilla sosiaali- ja kirkonalalla on edelleen vahva heteronormatiivinen ajattelutapa, joka heijastuu asiakaskohtaamisissa (Nissinen 2011, 27).

Sosiaalialalla löytyy monia tapoja kohdata seksuaali- tai sukupuolivähemmistönuoria. Nissinen (2011, 31) toteaa asiakaskokemuksista käyneen ilmi, että työntekijän avoimuus ja kiinnostuneisuus seksuaalista tai sukupuolista suuntautumista kohtaan ovat toimineet vaikuttavina tekijöinä tapaamisissa. Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa pyritään saamaan selville myös kirkon työntekijöiden mahdollinen suhtautuminen vähemmistönuoriin juuri nuorten näkökulmasta.

Monenlaiset syyt ja taustat liittyvät sukupuolen tai seksuaalisuuden syrjintätapauksiin, joissa syrjinnän ilmenemismuodot ovat usein kuitenkin samanlaisia. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuva syrjintä voi tapahtua välillisesti tai välittömästi. Tällaiseen toimintaan liittyvät vihamielisyys ja syrjivä toiminta kaikessa ilmapiirissä. (Nykänen 2002, 133.) Koulussa tapahtuvaa syrjintää on kokenut suurin osa transsukupuolisista. Neljäsosassa tapauksista ilmenee, että kiusaamiseen on osallistunut myös opettaja (Huuska 2008, 223). Varsinaisesti kirkon nuorisotyön parissa mahdollisesti tällaista ilmennyttä syrjintää ei ole tutkittu. Onko kirkossa suhtautuminen ja kohtaaminen positiivista vai negatiivista?

Opinnäytetyö tutkii seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksia kirkon nuorisotyössä ja kuinka heidän tarpeensa otetaan huomioon toiminnassa. Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastattelujen avulla. Tutkimuksessa saatua aineistoa analysoitiin sisältöanalyysinä. Tavoitteena on saada kirkon nuorisotyössä mukana olevien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten ääntä kuuluviin.

Nuorten haastatteluista nousi toistuvasti esille kysymyksiä ja pohdintaa, joista tiivistimme yhden kokonaisvaltaisen kysymyksen osaksi työmme nimeä: Saanko olla minä? Haastateltavat kuvasivat eri tavoilla kynnystään toteuttaa vapaasti itseilmaisua ja olemaan avoimesti omia itsejään seksuaalisuutensa sekä sukupuolensa kanssa.

Työelämän yhteistyötahona tässä opinnäytetyössä on Seta ry, jolle tutkimus on toteutettu. Tutkimustulokset pyrkivät esittämään ajankohtaista tietoa seurakuntien toiminnasta seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten parissa. Tulosten avulla voidaan tarkastella yhdenvertaisuuden ja tasavertaisuuden toteutumisesta vähemmistönuorten näkökulmasta.

Hyvinvoinnin takaaminen ja yksilön yhteiskunnallisten tarpeiden tyydyttäminen ovat sosionomin tehtäviä. Yhden tulkinnan mukaan sosionomin työ on vuorovaikutuksen korostamista sekä yksilön itsetietoisuuden ja kasvun tukemista ja vahvistamista. Sosialistis-kollektiivisesta näkökulmasta taas sosionomit harjoittavat yhteiskunnallisesti vaikuttavaa toimintaa, jossa pyritään lisäämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta sekä elämänhallintataitoja. (Rantanen & Toikka 2008, 89.) Opinnäytetyössä saadut tulokset voivat mahdollistaa esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten hyvinvoinnin edistämistä, kun niitä hyödynnetään seurakuntien toiminnan kehittämisessä. Viittaamme opinnäytetyössämme yksittäisiin haastateltaviin lyhenteillä H1, H2 ja niin edelleen, joka helpottaa lukijaa ja itseämme tulosten ja analysoinnin tarkastelussa.

2 SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖT JA SEKSUAALISET SUUNTAUTUMISET

2.1 Sukupuolivähemmistöt

Viime vuosina käsitys sukupuolesta ja moninaisuudesta on kasvanut ja tunnistamme muitakin kuin vain miehen ja naisen sukupuolen. Sukupuolivähemmistöihin määritellään transihmiset sekä intersukupuoliset ihmiset (Huuska 2015, 31). Transihminen on käsite, jolla tarkoitetaan transsukupuolisia, transvestiitteja sekä muunsukupuolisia. Viimeksi mainitusta muunsukupuolisista käytetään myös nimitystä transgender. Muunsukupuoliseksi määritellään henkilö, joka ei tunne kuuluvansa naisen tai miehen sukupuoleen tai toisaalta hän voi kokea molemmat sukupuolet omakseen. (Huuska 2015, 31.)

Transsukupuolinen henkilö määritetään yksilöksi, joka kokee tarvetta kuulua vastakkaiseen sukupuoleen kuin joksi hänet on syntyessään määritelty. Kokemus transsukupuolisuudesta voi ilmetä jo varhaislapsuudessa tai myöhemmissä ikävaiheissa, jolloin ihminen kykenee käsittelemään omia tuntemuksiaan ja niiden merkityksiä. (Huuska 2015, 31.) Miehen tai naisen ollessa transvestiitti, hän ilmentää vaihtelevasti omaa naisellista ja miehistä ominaisuutta itsessään. On ajateltu, että transvestisuus on yksilön mahdollisuus selvittää kahden vallitsevan sukupuolen yhteiskunnassa ja nykyisen tulkinnan mukaan transvestisuus mahdollistaa useampien minäkuvien toteutuksen. Osa saattaa kokea oman transvestisuudensa haastavaksi tai vaikeasti hyväksyttäväksi, jonka syihin liittyvät esimerkiksi stressi, stigmavaikutukset ja perhekonfliktit asian tullessa esille. Omaan transvestisuuteen liittyvä moninaisuus ja sen merkitykset voivat vaihdella yksilöllisesti ja se saattaa kehittyä eri ikävaiheissa. (Transtukipiste i.a.)

Transsukupuolesta on käytetty lääketieteessä aiemmin termiä transseksuaali. Transsukupuoliset tekivät aloitteen termin muuttamisesta, jolla haluttiin korostaa esimerkiksi sitä, ettei kyseessä ole seksuaalinen suuntautuminen vaan kokemus sukupuolesta tai sukupuolettomuudesta. (Huuska 2002, 31.)

Transsukupuolisuus saatetaan mieltää edelleen sairaudeksi, joissain maissa. Kansainvälisessä ICD10-luokituksessa transsukupuolisuus luetaan edelleen sairaudeksi. Tautiluokituksessa transsukupuolisuus määritellään nimellä seksuaali- ja identiteettihäiriöt (ICD9data i.a.). Suomalaisessa tautiluokituksessa asiaan liittyen löytyy yhä itseä häiritsevä sukupuolinen suhtautuminen, sukupuolisuhteiden häiriö sekä muut määritetyt psykoseksuaalisuuden häiriöt (THL 2011, 271–272). Sairaudeksi luokittelu transvestismissä, intersukupuolisuudessa tai lapsen sukupuolirajojen ylittävissä samaistumiskokemuksissa on kyseenalaistettavaa (Huuska 2011, 223).

Lasta voidaan nimittää intersukupuoliseksi tapauksessa, jossa hänen kehityksestä ei voida määrittellä selkeää sukupuolta (Huuska 2015, 31). Määriteltäessä intersukupuolisuutta voidaan nähdä vaihtelua, sillä se ilmenee eri muodoissa. Intersukupuolisuuden tutkimukset on keskitetty usein lääketieteellisiin näkökulmiin. (Huuska 2002, 39.) Intersukupuolisena syntyvien lasten lukumääräksi Suomessa on arvioitu vuoden aikana noin 25–50 lasta (Lehtonen 2006, 14).

Ihmiset määrittelevät yksilöinä omaa naisellisuuttaan tai miehisyyttään, jota ei voida aina ulkoapäin täysin määrittää. Jotkut eivät puolestaan koe mitään sukupuolta omakseen. (Huuska 2015, 3–4.) Tällä hetkellä Suomessa sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten lukumäärää on haasteellista arvioida. Ihmisten lukumäärän arviointia vaikeuttaa yksilöiden vaihteleva kuuluminen määriteltyihin sukupuolen- ja/tai seksuaalisuuden ryhmiin elinkaaren aikana. Sukupuolivähemmistöjen määrän tilastointia hankaloittaa sekin, etteivät kaikki halua luokitella itseään kuuluvaksi mihinkään sukupuoleen (Mäkinen 2012, 8–9). Sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä voidaan arvioida olevan vähemmän kuin esimerkiksi seksuaalivähemmistöihin kuuluvia. Esimerkiksi transvestiittien määräksi Suomessa on arvioitu noin 50 000 henkilöä ja transsukupuolisia noin 5 000. (Lehtonen 2006, 14.)

Selvityksessä sukupuolivähemmistöjen asemasta esitetään, se miten laissa tai viranomaiskäytännöissä tulisi menetellä paremmin sukupuolivähemmistöjen kohdalla. Tässä selvityksessä tasa-arvovaltuutettu korostaa sitä, että

säännökset ja syrjintäkiellot tulisi päivittää koskemaan myös sukupuolivähemmistöjä. (Mäkinen 2012; 3, 6)

Vuonna 2011 julkaistussa Ulla-Riitta Parikan tutkimuksessa selvitettiin sukupuolivähemmistöjen asemaa Suomessa. Selvityksessä haastateltiin sukupuolivähemmistöjä edustavien järjestöjen työntekijöitä sekä viranomaisia. Sukupuolivähemmistöjä edustavat järjestöt kertoivat Suomessa muuttuneista asenteista, jotka ovat yhä sallivampia ja myönteisempiä. Vaikka kehityssuunta on hyvä, niin sukupuolivähemmistöön kuuluvat ihmiset kokevat edelleen syrjintää ja jopa viharikoksiin verrattavia tekoja. (Mäkinen 2012, 3.)

Sukupuolenkorjaushoitoihin vuonna 2011 hakeutui noin 200 transsukupuolista henkilöä. Tietoisuus hoitojen mahdollisuudesta on vaikuttanut hakijoiden määrän nousuun. Kaikki eivät koe hoitoprosessin aloittamista tarpeelliseksi. Sukupuolenkorjaus hoidoissa normalisoidaan henkilön sukupuoli lääketieteellisin keinoin hänen omasta toiveestaan. (Huuska 2011, 241.) Joka viides korjaushoitoihin hakeutuneista oli alle 20-vuotias. Hakeutuneiden määrä ei kerro kuitenkaan tarkkaa määrää suomalaisista transsukupuolisista sillä sosiaaliset paineet pakottavat transsukupuolisia niin sanotusti ”pysymään kaapissa”. (Mäkinen 2012, 9.)

Sukupuolivähemmistöt saatetaan kokea näkymättömänä ihmisryhmänä, sillä heitä ei mainita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa eikä poliittisissa teksteissä. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt saatetaan sekoittaa usein toisiinsa terminologiassa, mikä lisää väärinymmärryksiä. Vaikka sukupuolivähemmistöjärjestöjen edustajat kertovat yhteiskunnan myönteisistä asennemuutoksista, niin myös transfobiaa on ilmennyt. Esimerkiksi joidenkin uskontojen suhtautuminen sukupuolivähemmistöihin on hyvin kielteistä. (Mäkinen 2012, 17.)

2.2 Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta

Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (2002/563) voidaan esitellä lyhyempänä translakina. Translakia lukuun ottamatta sukupuolivähemmistöjä ei mainita erikseen lainsäädännössä (Mäkinen 2012, 17). Edellä mainitussa laissa ilmoitetaan, että henkilö voi esittää lääketieteellisen selvityksen, jolla todistetaan oma kokemus kuulua vastakkaiseen sukupuoleen, mihin hänet on väestörekisterissä määritetty. Vastakkaisen sukupuolen mukainen elämäntapa tulee lain mukaan myös todistaa. Lisäksi henkilön on oltava steriloitu tai muulla tavoin lisääntymiskyvytön. Määritellyn henkilön tulee olla täysi-ikäinen Suomen kansalainen, joka ei saa olla avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. (Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 2002/563).

Sterilisaation ja lisääntymiskyvyttömyyden vaatimus koetaan suurimpina epäkohtina täysi-ikäisyyden ikärajan lisäksi. Amnestyn (i.a.) mukaan nykyinen translaki aiheuttaa useita ihmisoikeusloukkauksia, joista Suomi on saanut huomautuksia. Ennen juridinen sukupuolenkorjaus edellytti avioeroa, mutta vuonna 2017 tulleen tasa-arvoisen avioliittolain myötä pariskunnat ovat tasa-arvoisessa asemassa sosiaalietuuksien kannalta (Seta a i.a.).

Suomessa sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa ajaa ihmisoikeusjärjestö nimeltään Trasek ry (Trasek ry i.a.). Trasekin mukaan Suomessa voimassaoleva translaki on jäljessä muusta Euroopasta eikä noudata yksilön itsemääräämisoikeutta. Juridisesti sukupuolenvahvistaminen Suomessa vaatii sterilisaation sekä psykiatrin lausuntoja. Translain (2002/563) lisäksi Suomessa on voimassa sukupuolenvahvistamista säätelevä asetus (2002/1053) (Trasek ry i.a.). Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisen lain ensimmäisessä pykälässä on asetettu seuraavasti (8.4.2016/252):

Henkilö vahvistetaan kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen kuin mihin hänet on väestötietolaissa (507/1993) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty, jos hän:

- 1) esittää lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja että hän elää

- tämän mukaisessa sukupuoliroolissa sekä siitä, että hänet on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön;
- 2) on täysi-ikäinen;
 - 3) ei ole avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa; ja
 - 4) on Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa.

Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisen lain toisessa pykälässä on asetettu seuraavasti:

Jos henkilö on rekisteröidyssä parisuhteessa, vahvistamisen edellytyksenä on lisäksi se, että parisuhteen toinen osapuoli on ilmoittanut maistraatille suostuvansa rekisteröidyn parisuhteen muuttumiseen avioliitoksi. (2002/563.)

Transsukupuolinen saa oman sukupuolensa vahvistettua sukupuolen korjaushoidoilla. Henkilön fyysisten piirteiden miehistämisen, naisellistamisen tai ei-toivottujen ruumiinpiirteiden poistamiseksi tehtyä lääketieteellistä hoitoprosessia kutsutaan sukupuolen korjaushoidoksi. Sukupuolenkorjausleikkauksissa hoidetaan kirurgisesti sukupuolielimien korjaus, äänihuultenleikkaus, aataminomenan poisto, rintojen poisto tai rintaimplantin lisääminen. (Transtukipiste i.a.)

Setan ja Trasekin ”Kuuluu kaikille!” kampanja nostaa esille translakiin haluttuja muutoksia. Translakia halutaan muuttaa siten, ettei sosiaaliturvatunnuksen tai nimenmuutosta varten tarvitsisi juridisesti lääketieteellistä korjausta. Translaissa tulisi myös ottaa huomioon mahdollisuus muuhunkin viralliseen sukupuolimerkintään kuin vain mies tai nainen. Vaihtoehdoksi haluttaisiin myös sukupuolimerkinnän jättäminen kokonaan pois. Viimeksi mainittu muutos nykyiseen voimassaolevaan translakiin edesauttaisi sitä, ettei kaikkien transsukupuolisten tarvitsisi tehdä lääketieteellisiä sukupuolenkorjaushoitoja. Näin ollen osalle riittäisi pelkkä nimen- ja sosiaaliturvatunnuksen muutos. (Translaki a i.a.)

2.3 Seksuaalivähemmistöt

Seksuaalisia suuntautumisia voidaan määritellä emotionaalisilla vetovoimilla eri sukupuolia kohtaan. Hetero-, homo- ja biseksuaalit ovat yleisimpiä seksuaalisia suuntautumisia, joista seksuaalivähemmistöjä ovat homot ja biseksuaalit. Homoseksuaalisuuteen kuuluvat myös lesbot. Homo-termillä viitataan samaa sukupuolta oleviin henkilöihin, jotka kokevat emotionaalista ja/tai seksuaalista vetovoimaa toisiaan kohtaan. Lesboksi määritelty henkilö on nainen, joka kokee vetovoimaa toisiin naisiin. Lesbot voivat nimittää itseään myös homoseksuaaleiksi. Homoseksuaaliset miehet puolestaan kokevat vetovoimaa toisia miehiä kohtaan. Biseksuaalinen henkilö kokee puolestaan mielenkiintoa naisia tai miehiä kohtaan ilman sukupuolen vaikuttavaa merkitystä. (Taivaloja 2016, 4.)

Uudempi käsite edellä mainittuihin on panseksuaalisuus, jolla kiinnostuksessa korostuu sukupuolettomuus laajemmin kuin biseksuaalilla (Taivaloja 2016, 4). Panseksuaalisuus sanana on syntynyt kreikankielestä, jossa sanalla "pan" tarkoitetaan kaikkea. Panseksuaalit haluavat tuoda julki sen, ettei sukupuolia ole vain kaksi ja he voivat valikoida kumppaninsa mies-nainen-ajattelun ulkopuolelta. (Stop Homophobia i.a.)

Seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvään sanastoon kuuluvat olennaisena osana myös "queer" ja kirjainyhdistelmä "lhbtq". Queer- käsitteellä viitataan poliittiseen sekä usein akateemiseen ajatusmaailmaan, joka kyseenalaistaa yhteiskunnassa vallitsevia heteronormatiivisia normeja. Queer- sanalla voidaan viitata myös henkilöön, joka ei halua määritellä seksuaalisuuttaan tai sukupuoltaan. Lyhenteellä lhbtq viitataan kaikkiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Lyhenne koostuu sanoista lesbot, homot, bi-ihmiset, transihmiset, intersukupuoliset sekä queerit. Mainitun lyhenteen lisäksi voidaan kohdata myös lyhenne "hbtq", joka tulee ruotsinkielestä sekä englanninkielinen lyhenne lgbtq. (Taivaloja 2016, 5.)

Oman seksuaalisen suuntautumisen tiedostaminen muodostuu yksilöillä eri aikoihin. Osalla ihmisistä seksuaalinen suuntautuminen hahmottuu vasta

myöhemmällä iällä. Ei ole esimerkiksi harvinaista, että seniori-ikäisenä löytää itselleen aiemmin tuntemattomia eroottisia tai uusia emotionaalisia tuntemuksia. (Seta 2016.)

Jukka Lehtosen (2002) tekemän tutkimuksen mukaan omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan murrosikäisinä olivat tietoisia noin 26 % tytöistä ja 38 % pojista. Oma seksuaalinen suuntautuminen tiedostettiin paremmin 18-vuotiaana, jolloin tiedostaminen toteutui 60 % naisilla ja 84 % miehillä. (Lehtonen 2002, 66.) Ei-heteroseksuaaliset tytöt sekä nuoret naiset kokevat ikäisiään poikia ja miehiä enemmän painostusta heteronormatiivisuuteen, joka ohjaa heidät siis heteroseksuaalisiin suhteisiin. Heteronormatiivisten odotusten haastaminen 15–25-vuotiailla seksuaalivähemmistön edustajilla on silti yleistä. (Lehtonen 2002, 68.) Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ei-heterot nuoret kohtaavat stereotyyppioita, joissa miehet mielletään feminiiniseksi ja naiset maskuliiniseksi. Sukupuoleen liittyvät stereotyyppit lisäävät kynnystä kertoa omasta suuntautumisestaan esimerkiksi työpaikoilla (Lehtonen 2002, 70–71).

2.4 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeusjärjestö Seta ry

Seta on vuonna 1974 perustettu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeusjärjestö. Entiseltä nimeltään Seta oli Seksuaalinen tasavertaisuus Seta, mutta nykyisin nimitys on laajennettu koskemaan myös sukupuolivähemmistöjä. Seta toimii valtakunnallisesti ja sillä on koko Suomen alueella yhteensä 24 jäsenjärjestöä. Ensimmäisen palkatun työntekijänsä Seta sai vuonna 1975, jolloin se palkkasi osa-aikaisen sosiaalisihteerin (Hentilä 2004, 1). Nykyisin Setalla työskentelee Helsingissä 14 työntekijää. (Seta b i.a.) Ensimmäisen virallinen toimisto avattiin vuonna 1980 (Hentilä 2004, 1).

Seta perustettiin Suomeen pian homoseksuaalisuuden poistuttua rikoslaista. Setan tavoite on aina ollut yhdenvertaisuuden edistäminen kaikille yksilöille heidän seksuaalisesta suuntautumisestaan tai sukupuolestaan riippumatta. Uusina tavoitteina on myös muun muassa itsensä määrittelemisen oikeus tai oikeus olla määrittelemättä itseään. Solidaarisuus sekä yhdenvertaisuus

toimivat tärkeinä toiminnan arvopohjina. Seta järjestää ihmisoikeustyön lisäksi opetustyötä. (Seta 2014.)

Setan järjestöllistä toimintaa rahoittaa raha-automaattiyhdistys, opetusministeriö, kunnat sekä heidän oma varainhankintansa (Seta i.a). Seta nosti esille Suomessa vuonna 1974 homoseksuaalien syrjinnän järjestämällä ensimmäisen julkisen mielenosoituksen seksuaalivähemmistöille. (Ylppö 2016, 1). Seta järjesti mielenosoituksen yhteistyössä Psyke ry:n kanssa, jonka tarkoitus oli vastustaa Vanhan kirkon seurakunnan työntekijän erottamista hänen seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi (Hentilä 2004, 1). Seta on tuonut myös poliittisiin keskusteluihin mukaan seksuaalivähemmistöjen asemaa sekä heidän yhdenvertaisuuttaan. (Ylppö 2016, 3.)

Seta ei ole ensimmäinen seksuaalivähemmistöjen etua ajava järjestö Suomessa. Vuonna 1967, noin 70-vuotta homoseksuaalisten tekojen kriminalisoinnin jälkeen, aloitti Suomessa toimintansa Toisen säteen ryhmä. Kyseinen ryhmä toimi vain vuoden, jonka jälkeen perustettiin uusi järjestö seksuaalivähemmistöjen oikeuksille, joka oli nimeltään Psyke ry. (Seta a, i.a.) Seksuaalivähemmistöjen historiaa tarkasteltaessa voidaan katsoa seksuaalivähemmistöjen liikkeen alkaneeksi Seta ry:n perustamisesta. Psyke ry ja Toinen säde ryhmä olivat ennen Setaa, mutta niiden ei nähty hoitaneen tehtävänsä. Esimerkiksi Psyke ry:n toiminta nähtiin olevan liian konservatiivista ja varovaista. (Hyvärinen 2012.) Setan perustama HIV-säätiö aloitti toimintansa kaksitoista vuotta Seta ry:n perustamisesta, jolloin avattiin ensimmäiset Aids-tukikeskukset Suomessa. Vuonna 1994 Seta laajensi seksuaalivähemmistöistä sukupuolivähemmistöihin, jolloin perustettiin Transtukipiste. (Seta a i.a.)

Tarkastellessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa voidaan nähdä, että Seta on toiminut merkittävänä vaikuttajana monissa suurissa tapahtumissa. Esimerkiksi vuonna 1981 homoseksuaalisuus poistui sairausluokituksesta ja kaksi vuotta aikaisemmin Seta oli jättänyt vetoituksen Suomen lääkintähallitukseen asian tiimoilta. Seta oli kolmen yksityishenkilön voimin avaamassa ensimmäistä seksuaalivähemmistöille suunnattua ravintolaa

Ravintola Oy Afroditea Helsinkiin, joka toimii nykyisin Don't tell Mama nimisenä baarina Mannerheimintielle. (Hentilä 2004, 1.)

2.5 HeSeta ja Pride-kulkueet

Setan jäsenjärjestö HeSeta on suomalainen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhteiskunnallista asemaa parantava järjestö, joka toimii pääsääntöisesti Helsingin ja Uudenmaan alueella. Tavoitteikseen HeSeta luettelee eriarvoisuuden poistamisen sekä tasa-arvoisuuden lain edessä saavuttamisen sukupuoleen tai seksuaalisuuteen katsomatta. (HeSeta i.a.) HeSeta ry on suurin Suomessa toimiva sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia tukeva järjestö. (Helsinki Pride 2017.)

Pridella tarkoitetaan tapahtumaa, jossa pyritään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien ja näkyvyyden edistämiseen. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt saavat yhä osakseen radikaalia suhtautumista. Mutta 1990-luvun ja 2000-luvun välillä seksuaalivähemmistöjen asema on parantunut huomattavasti. Vuonna 2010 tuntematon henkilö teki kaasuhyökkäyksen Helsinki Pride-kulkueeseen ja Setan toimiston ikkunoita rikottiin sekä pääoveen piirrettiin hakaristi. (Ylppö 2016, 2.) Suomessa järjestetään esimerkiksi Helsinki Pride kulkueita, joiden järjestämisessä on keskeisesti mukana vapaaehtoistyöllä toimiva HeSeta ry järjestö. (Helsinki Pride 2017.)

3 KIRKON NUORISOTYÖ

3.1 Kirkon nuorisotyön toteuttaminen

Kirkon nuorisotyö pitää sisällään hengellisiä, pedagogisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia (Launonen 2007, 78). Hengelliseen työhön kuuluvat uskon harjoittaminen esimerkiksi rukoilemisella, laulujen kautta tai hartauksissa ja Raamattua käyttäen. Pedagogiseen työhön liittyvät kasvatus- ja opetusmuodot, jotka tuovat työhön nuorisotyön elementtejä. Sosiaalisen työn keinoilla tuetaan kaikkea toimintaa ja pyritään esimerkiksi puuttumaan syrjäytymiseen ja lisäämään osallisuutta. (Launonen 2007, 85.)

Tarkastelemme työssämme seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kohtaamista Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyön parissa. Kirkon nuorisotyö kattaa kolme osa-aluetta, johon kuuluvat 7–29-vuotiaat lapset, nuoret ja nuoret aikuiset. Osa-alueet jakautuvat varhaisnuorisotyöhön 7–14-vuotiaille, nuorisotyöhön 15–18-vuotiaille ja nuorten aikuisten työhön 18–29-vuotiaille. Varhaisnuorisotyöhön sisältyy erityisesti retki- ja leiritoiminta sekä partiotoiminta ja kerhot. Kirkon nuorisotyö keskittyy lähinnä rippikoulu- ja isostoimintaan (Launonen 2007, 83), mutta toimintamuotoja ovat myös retket, leirit, ryhmätoiminta ja kouluyhteistyö. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. A.) Nuoret aikuiset ovat kirkon nuorisotoiminnan piirissä haasteellinen ryhmä, sillä heidän suhtautumisensa kirkkoon ja uskoon on tutkimusten mukaan yhä passiivisempi ja etäisempi. Kuitenkin nuorten aikuisten ryhmät tavataan esimerkiksi erityisnuorisotyön tai vapaaehtoistyön piirissä. (Launonen 2007, 82–84.)

Useissa seurakunnissa aktiivisena osana nuorisotyötä ovat myös nuortenillat, jotka sisältävät esimerkiksi suunniteltuja toimintailtoja tai vapaata kohtaamisaikaa nuorten ja seurakunnan työntekijöiden välillä. Nuorteniltojen sisällöistä voivat vaihtelevasti olla vastuussa joko nuoret tai työntekijät.

Kirkon nuorisotyö toimii nuoren hengelliseen elämään ohjaavana toimintana. Ydintehtäviksi voidaan määritellä rukoukseen, jumalanpalveluksiin ja muuhun hengelliseen elämään saattaminen. (Koskelainen 2005, 73.) Edellä mainitut ovat osa kristillistä kasvatusta, jota toteutetaan teologian, kasvatustieteen ja hengellisyyden jatkuvalla dialogilla. Tällä dialogilla pyritään kokonaisvaltaiseen ihmisen kohtaamiseen. (Muhonen & Tirri 2008, 63.) Kirkon nuorisotyö on kohtaavaa ja ihmisläheistä työtä, jota toteutetaan vaihtelevin keinoin eri seurakunnissa. Seurakunnan nuorisotyö toimii tukien nuorten kasvua kohti aikuisuutta (Hiilamo, Kauppinen & Särkiö 2003, 47).

Työhön sisältyy yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden välillä. Nuorisotyössä toimiva ohjaaja pyrkii toiminnallaan muun muassa auttamaan ihmisiä löytämään oman seurakuntayhteytensä, kasvattamaan kristillisessä uskossa ja rohkaisemaan ihmisiä osallistumaan ja vaikuttamaan seurakunnan toimintaan. Nuorisotyö voi toimia vuorovaikutuksellisesti myös Internetin välityksellä. (Sakasti 2010.) Nuorisotyössä toimivat ammattilaiset kuvailevat, että nuorisotyötä toteutetaan parhaimmillaan omalla persoonalla. Työtä toteutetaan nuorta varten ja omalla persoonallaan kohtaaminen toimii suurempana vaikuttajana kuin valmis hartauspuhe. (Paananen 2005, 114.)

3.2 Rippikoulu ja rippikoulusuunnitelma

Rippikoulun rakenteeseen kuuluu lähijakso ja intensiivijakso. Nuorten ryhmäyttäminen ja oppimishetkiä järjestetään lähellä intensiivijaksoa. Intensiivijaksolla tarkoitetaan rippikoulun tiivistä leirin tai päiväleirin vaihetta. Uusi rippikoulusuunnitelma sisällyttää rippikouluprosessiin neljä osiota, jotka ovat teemapäivät, jumalanpalvelus ja nuorisotoiminta, intensiivijakso ja konfirmaatio, joissa koko rippikouluryhmä on paikalla. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 47.)

Rippikoulu toimii nuorille kasvupaikkana, jossa oman elämän kysymyksiin voidaan löytää vastauksia. Seurakunnan työntekijät sekä isokset ovat yhdessä pohtimassa nuorten kehitysvaiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voivat olla

esimerkiksi elämänarvot, Jumalan merkitys, ihmissuhteet, seksuaalisuus, perhe, vastuu tai oikeudenmukaisuus. Rippikoulun turvallisessa ympäristössä pyritään antamaan tilaa elämän tarkoituksen ja uskon pohtimiselle. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. B.)

Rippikoulun organisoiminen ja toiminnan sisältö rakentuvat piispainkokouksessa hyväksytyyn rippikoulusuunnitelman mukaan. Vuonna 2001 laadittu rippikoulusuunnitelma toimi nimellä "Elämä, usko, rukous". (Pruuki 2010, 13.) Suunnitelman nimi koostuu rippikoulusuunnitelman kokonaisuuksista, jotka ovat kytköksissä toisiinsa. Elämä viittaa suunnitelmassa nuorten elämäkysymyksiin ja elämään. Uskolla viitataan uskontunnustuksen sanomaan luomisesta, lunastuksesta ja pyhittämisestä. Rukous liittyy jumalanpalvelus- ja hartauselämään. (Pruuki 2010, 48–49.)

Opinnäytetyötä tehdessämme on laadittu uusi rippikoulusuunnitelma vuodesta 2017 alkaen, joka julkaistiin nimellä "Suuri Ihme". Kristillinen ihmiskäsitys ja monipuolinen oppiminen on otettu osaksi uutta rippikoulusuunnitelmaa. Uudella rippikoulusuunnitelmalla pyritään tukemaan nuorten kokonaisvaltaista kasvua kristillisestä näkökulmasta. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 5.) Keskeistä on nuorisolähtöisyys ja nuorten osallisuus, jolloin nuoret ovat mukana arvioinneissa ja suunnittelemassa rippikoulun toteutuksessa. Lisäksi kokonaisuudessa pyritään huomioimaan yhä paremmin nuorten perheet. Nuorten yksilöllisyyden korostaminen on suunnitelmaa ja ilmenee myös nimessä: "Suuri Ihme". (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. C.) Nimessä voidaan nähdä viittaus ainutkertaisiin nuoriin Jumalan kuvana eli jokainen on omanlaisensa uniikki yksilö.

Osana rippikoulun teemojen tarkoitusta on käsitellä suhdetta itseensä, muihin sekä koko luomakuntaan. Teeman äärellä nostetaan vastauksia kysymyksiin, kuten "kuinka elää kristittyinä" tai "kuinka toteutetaan hyvää elämää". Rippikoulun sanoma tukee ajatusta siitä, että ihmiset ovat kaikessa Jumalan kanssa yhteydessä. Toiminnassa korostuu viesti itsensä hyväksymisestä ja kelpaamisesta omana itsenään, jollaiseksi kukin on tarkoitettu ja luotu. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 8.)

Rippikoulun lähtökohdat ja tehtävät tukevat elämää Jumalan kasvojen edessä, jolla tarkoitetaan Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta (Rippikoulusuunnitelma 2017, 8). Osana tehtäviä ovat myös rippikoulun tarkoitukset toimia kasteopetuksena, ehtoolliselle kasvattajana, rukouskouluna, vahvistavana tekijänä suhteessa Jumalaan ja varustavana tekijänä hoitamaan omaa hengellistä elämää. Lisäksi tarkoituksina ovat konfirmaationjuhlan kokeminen osallisuuden ja yhteyden äärellä sekä lopuksi nuorten kokemus siitä, että voivat jatkaa ja palata seurakuntayhteyteen vielä rippikoulun jälkeenkin. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 8–13.)

Rippikoulutoiminnan ajatuksena on vahvistaa nuorten uskoa kolmiyhteisen Jumalaan ja tukea elämistä kristittyinä. Rippikoulussa työskentely pyrkii tavoitteissaan edistämään nuorten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Tavoitteisiin kuuluu myös edistää nuorten yhteyttä ja iloa, pyhyyttä sekä turvallisuutta. Osana sisältöä ovat lisäksi nuorten opettaminen hoitamaan hengellistä elämänsä, kantamaan vastuuta itsestään ja toisistaan sekä luomakunnasta, löytämään yhteyden kristinuskon sisältöjen ja oman elämän välillä sekä vahvistamaan omaa tahtoaan kuulua Kristuksen kirkkoon. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 15.)

3.3 Isostoiminta

Isostoiminta on saanut alkunsa samoihin aikoihin kuin rippikoulujen leiritoiminta 1930-luvun loppupuolella, jolloin nykyisten isosten edeltäjiä kutsuttiin nimillä "isot siskot ja veljet". Nämä nykyisten isosten edeltäjät toivat mukanaan perinteiksi jääneitä rippileirien ohjelmia, joissa oli leikkejä ja lauluja. (Porkka 2004, 7.) Leiritoiminnan alkaessa vakiintua piispainkokouksessa laadittiin suositukset siitä, että osana toimintaa olisivat työryhmät ja ryhmätyö. Tällöin nousi samalla esille se, että seurakuntanuoret ja edellisten vuosien rippikoululaiset voisivat toimia ryhmänjohtajina. (Porkka 2004, 8.)

Vuonna 1966 julkaistussa Kirkon Nuorisotyön Keskuksen ensimmäisessä isoskoulutusmateriaalissa määriteltiin, että isoskoulutuksella pyritään perehdyttämään rippikoulun käyneitä nuoria toimimaan vastuullisina ryhmänjohtajina, kasvamaan seurakuntayhteyteen ja tukemaan nuorten hengellistä kasvua. (Porkka 2004, 119.) Isokset toimivat tärkeänä työvoimana leireillä ja isosten roolina on olla samalla positiivisena samaistumisen mallina rippikoululaisille. (Porkka 2008, 177.)

Isokset ovat merkittävä osa seurakunnassa tapahtuvaa nuorisotyötä. Isokset toimivat siltana työntekijöiden ja muiden nuorten, kuten rippikoululaisten, tavoittamisessa ja kuulemisessa. Itse rippikoululaisina nuoret ovat hyviä asiantuntijoita kertomaan, mikä on ollut toimivaa tekemistä rippileirien aikana. Isokset pitävät yllä erilaisia perinteisiä toimia ja aktiviteetteja, jotka parhaimmillaan siirtyvät leireillä sukupolvelta toiselle. Kun toiminta on onnistunutta, tällöin vastataan juuri nuorten kykyihin ja toiveisiin. Isosten olemassaolo vahvistaa myös tradition kuvaa nuorille siitä, että rippikoulun jälkeisenä aikana seurakunta toimii edelleen mielekkäänä toimintamuotona ja uusien ihmissuhteiden solmimisen paikkana. (Köykkä 2014, 40–42.)

3.4 Rippileiri

Rippileirinä toimiva rippikoulumuoto järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1939. Tämä Nurmijärvellä järjestetty ensimmäinen leiririppikoulu oli pelkästään tyttöleiri. (Porkka 2004, 7.) Tällöin mukana olivat myös ”isot siskot ja veljet”, joilla viitataan siis ensimmäiset isokset. Leirikäytännön lisäämiseen vaikuttivat ensimmäisistä leireistä saadut hyvät kokemukset. Näin siis yhä useampi yksittäinen seurakunta alkoi järjestää leirimuotoista rippikoulua. (Porkka 2004, 8.) Nuorisotyöntekijöiden ja seurakuntien toimitilojen kehittyminen edesauttoi sitä, että leirimuotoisen toiminnan lisääntyminen oli mahdollista.

Vuonna 1959 piispainkokouksessa leiririppikoulu hyväksyttiin osaksi rippikouluohjeistusta. Yhteys oppilaiden ja opettajien välillä koettiin esimerkiksi

sielunhoidon kannalta erittäin onnistuneeksi. Lisäksi nuorten jääminen seurakuntien toimintaan lisääntyi merkittävästi. (Porkka 2004, 8.)

Rippikouluissa toteutuvaa leirijaksoa nimitetään intensiivijaksoksi, joka voi toteutua tavanomaisena leirinä tai päiväleirinä. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 47.) Rippikouluja ja leirejä voidaan järjestää esimerkiksi teemojen tukemana, kuten urheilu-, musiikki- tai mediarippikouluja. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 49–50.) Myös erilaisille oppijoille tai sosiaalisten haasteiden edessä oleville nuorille pyritään järjestämään sopivia rippikoulumuotoja. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 51.)

3.5 Nuoret aikuiset kirkossa ja seurakunnassa

Koska opinnäytetyössä toteutetussa tutkimuksessa tavoitettiin haastateltaviksi eniten nuorten aikuisten ikäryhmään kuuluvia, on tarkasteltava heitä tarkemmin. Seurakunnassa olevista nuorista aikuisista kertovia teoksia löytyi niukasti ja päädyimme kokoamaan tietoa vain tunnetuimmista ja uusimmista lähteistä. Kirkosta eroavista ihmisryhmistä nuorten aikuisten on havaittu kattavan suurimman osan. Alle 30-vuotiaiden ikäryhmä suurissa kaupungeissa on nähty olevan heikoiten kirkkoon sitoutuneita. (Porkka 2008, 220.) Realistiset edellytykset nuorille aikuisille toteutettavasta työstä ovat useissa seurakunnissa niukat (Köykkä 2014, 190).

Kirkon kehittämissasiakirjassa ”Nuoret seurakuntalaisina” mainitaan myös nuoret aikuiset. Nuorten aikuisten toiminnan kehittäminen on koettu seurakunnissa ongelmalliseksi. Haasteina toiminnan kehittämiseksi nostetaan toiminnan houkuttelevuus sekä yleisesti vaikeasti tavoitettavaksi koettu heterogeeninen ryhmä. Nuoret aikuiset nähdään vaikeasti tavoitettavina esimerkiksi erilaisten elämäntilanteiden vuoksi verrattuna nuorempiin kohderyhmiin. Kirkossa pyritään kehittämään toimintaa, joka huomioi yhä enemmän nuorten muuttuvia elämäntilanteita ja kulttuuria. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 19.)

Rippikoulussa toteutunutta työtä ei voida mieltää täysin onnistuneeksi, jos nuorten tavoittelu kohdistetaan vain tähän tiettyyn aikakauteen. Rippikoulutoimintaa tulee siis kehittää siten, että nuoret löytävät seurakuntayhteyden myös varhaisen aikuisen iässä. (Köykkä 2014, 195.) Ennen kuin kirkko onnistuu tavoittamaan nuoret aikuiset, niin eletään jatkumossa, jossa kirkko vain etäännyy eniten juuri nuorista aikuisista. Nuorten aikuisten elämänvaihe on usein hyvin kiireinen, jolloin tehdään monenlaisia elämän valintoja. Tässä elämänvaiheessa irtaannutaan yleensä aiemmasta nuoren elämänpiiristä ja ollaan kuitenkin vaiheessa, jossa niin sanotusti ”viimeistellään oma maailmankatsomus”, mikä todennäköisesti vaikuttaa myöhemmissä elämän vaiheissa. (Köykkä 2014, 197–199.)

Nuorten aikuisten seurakuntayhteys osana kirkon nuorisotyötä voidaan nähdä esimerkiksi rippikoulutyössä, jossa heitä edelleen tarvitaan. Nuorten aikuisten yksilölliset taidot ja osaaminen voivat vahvistua edelleen seurakuntatyössä, jossa he vielä ohjaajankin roolissa kehittyvät ja oivaltavat omia vahvuuksiaan ja sisäistävät ajatuksia, jotka kertovat heidän paikastaan tässä yhteiskunnassa. (Köykkä 2014, 211–213.)

4 YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

4.1 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo laissa

Yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi voidaan turvata lainsäädäntöön. Usein yhdenvertaisuudesta puhuttaessa voidaan mainita myös tasa-arvo ja sen toteutuminen. Tässä luvussa tuodaan esille lyhyesti mitä ovat yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki. Mainituista laeista suoranaisesti evankelis-luterilaisen kirkon toiminnassa sovelletaan yhdenvertaisuuslakia. Yhdenvertaisuus ja kirkko -hankkeen loppuraportissa (Kohti yhdenvertaisuutta kirkossa 2010) mainitaan yhdenvertaisuuslain koskevan kirkkoa työnantajana.

Yksi tuottamamme tutkimuksen näkökulmista oli tarkastella sitä, miten yhdenvertaisuus toteutuu seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kokemusten mukaan kirkon nuorisotyössä. Seta ry:n päätavoitteena on yhteiskunnan yhdenvertaistaminen (Seta 2014). Suomen perustuslain (1999/731) luvussa kaksi 6 §:n mukaan ihmisten yhdenvertaisuuden voidaan katsoa toteutuvan lain edessä. Ihmisten perusoikeuksiin kuuluu yhdenvertaisuus. Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa jokaisella ihmisellä tulee olla samat oikeudet työskennellä, opiskella sekä vastaanottaa palveluita (Yhdenvertaisuus a i.a.).

Yhdenvertaisuuslain (2014/1325) tarkoituksena on ehkäistä syrjintää, edesauttaa syrjinnän kohteiden oikeusturvaa ja edistää yhdenvertaisuutta. Lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Kuitenkin ensimmäisen luvun 2 § tarkennetaan, ettei soveltamisaloihin kuulu yksityis- tai perhe-elämän piiriin toiminta tai uskonnon harjoitus.

Tasa-arvolain (1986/609) tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja lisätä naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Naisten asemaa pyritään edistämään etenkin työelämässä. Lain ensimmäisessä pykälässä mainitaan sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun kohdistuvan syrjinnän

estäminen. Tätä lakia ei sovelleta uskonnollisten toimijoiden, kuten evankelis-luterilaisen kirkon toiminnassa tai muissa uskonnon harjoituksissa liittyvässä toiminnassa. Säännöksiä ei sovelleta myöskään yksityiselämän piirissä, kuten perheen välisissä suhteissa.

Suomessa on yhdenvertaisuus-, rikos- ja tasa-arvolaki, jotka kieltävät syrjinnän ja takaavat jokaisen yksilön yhdenvertaisuuden. Yhdenvertaisuuslaista löytyy selvitys syrjinnän kiellosta, joka koskee syrjintää myös seksuaalivähemmistöjä kohtaan luvun kolme 8 §:stä. Tämä syrjinnän kiello koskee välillistä ja välitöntä syrjintää, kohtuullisten mukautusten torjumista ja häirintää. Tämän lain noudatusta valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- sekä tasa-arvolautakunta ja työpaikoilla vastaavana ovat työsuojeluviranomaiset. Maininta valvovista tahoista löytyy yhdenvertaisuuslain 4 luvun 18 §:stä. (Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325.)

Setalla päätavoitteena on yhteiskunnan yhdenvertaistaminen (Seta 2014). Yhdenvertaisuutta tulee edistää esimerkiksi positiivisilla erityistoimilla, jossa heikommassa asemassa oleva ihmisryhmä asetetaan hetkeksi parempaan asemaan, jotta esimerkiksi työn saaminen helpottuisi. Positiiviset erityistoimet tai vaihtoehtoisesti erilliskohtelu kohdistuu tiettyyn ryhmään, ei tiettyyn yksilöön. (Ahtela, Bruun, Koskinen, Nummijärvi & Saloheimo 2006, 259.) Tällaisia positiivisia erityistoimia ovat esimerkiksi naiskiintiöt työpaikoilla.

4.2 Yhdenvertaisuus kirkossa

Tämä opinnäytetyö käsittelee kirkkoa ja seurakuntaa, joiden toiminnan äärellä tarkastelemme yhdenvertaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia ja sitä, miten kirkko pyrkii tällaisiin haasteisiin vastaamaan. Teoksessa "Kirkko ja perusoikeudet" Pekka Leino (2003) nostaa esille parisuhdelain soveltamiskeskustelun olennaisen näkökulman: kirkko on velvoitettu kunnioittamaan ihmisten perusoikeuksia. Tähän näkökulmaan liittyy esimerkiksi se, ettei kirkko voisi syrjiä samaa sukupuolta olevien rekisteröityjä liittoja. Kirkolla on kuitenkin oikeus pitää kiinni opeistaan perustuslain rinnalla. Tällaisessa tapauksessa

esimerkiksi kirkko voi poiketa perustuslaista silloin, kun säädettävät asiat poikkeavat kirkon uskontunnuksesta. Kirkko voi siis vedota esimerkiksi uskonnonvapauteen, jonka tukemana tällainen poikkeama lain ja kirkon opin välillä voi siis tapahtua. Kirkon oppi on muuttumatonta, jolloin sitä ei voida suoranaisesti muuttaa vetoamalla muihin oikeudellisiin tekijöihin. (Leino 2003, 313–314)

Kirkon toimintaa ja sen sisällöissä tapahtuvia rituaaleja ei välttämättä rajoiteta suoraan vetoamalla lakeihin. Esimerkkinä voidaan nostaa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksen (1976/8) 18. artiklassa on maininta, joka huomioi uskonnon tunnustamisen liittyen sen, ettei esimerkiksi yleisen turvallisuuden tai perusoikeuksien tule vaarantua. Tässä laissa pyritään turvaamaan ihmisten oikeus vapauteen, oikeuteen ja rauhaan. (1976/8.) Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksen (1976/8) artiklassa 18 mainitaan jokaisen oikeus esimerkiksi uskonnon vapauteen. Mainittuun oikeuteen kuuluu oman uskontonsa tunnustamisen vapaus ja oman uskonnon harjoittamisen vapaus sen rituaalisessa toiminnassa tai opetuksissa.

Edellä mainituista artiklan kohdista on pääteltävissä se, että lain kohdalla saatetaan siis tehdä rajoituksia uskonnon harjoittamiseen ja sen sisällä tapahtuvaan muuhun toimintaan liittyen. Vaikka uusi tasa-arvoinen avioliittolaki (2015/156) määrittelee avioliiton olevan oikeutettu kahdelle kihlautuneelle henkilölle ilman tarkempaa määritelmää, niin kirkon ei tarvitse tässä tapauksessa suorittaa vihkimistä avioliittoon. (Suomen Ev.Lut.Kirkko 2016.) Voidaan myös päätellä, että lain kohdalla saatetaan tehdä poikkeuksia uskonnon harjoittamiseen ja sen sisällä tapahtuvaan muuhun toimintaan liittyen.

Raamatusta voidaan nostaa tulkinnallisuuteen nojaavia kysymyksiä ja se, missä painoarvossa niitä pidetään uskonnollisissa yhteisöissä. Esimerkiksi kysymys naispappeudesta jakaa mielipiteitä kirkon piirissä, josta on nähtävissä keskusteluita julkisuudessa. Raamatun kertomuksissa kuvataan yhteiskuntaa, jossa naisten asema ja vaihtoehdot ovat toisenlaisia kuin nyt. Naiset esiintyvät Raamatussa usein suhteessa miehiin. Itse toimeentuleva nainen ei tule korostuneeksi Raamatun kertomuksissa (Lehtipuu 2011, 13). Kristillisessä

traditiossa puhutaan miehestä ja naisesta erilaisina, mutta toisiaan täydentävinä yksilöinä. (Huhta & Meriläinen 2009, 72–73) Varhaiskristillisissä seurakunnissa naisten asema oli ollut tärkeä, mutta tämä myöhemmin unohdettiin. (Körner & Ruh 1999, 234.) Naisten asemasta kristillisessä kirkossa voidaan siis edelleen käydä keskustelua siitä, että toteutuuko tasa-arvo tai yhdenvertaisuus naisten ja miesten välillä.

Laki naisten ja miesten tasa-arvosta (1986/609) ei koske evankelis-luterilaista kirkkoa tai muita yhdyskuntia. Tämä säädös ei siis esimerkiksi ole tukemassa naisten asemaa kirkollisessa työssä. Sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää on nykypäivänäkin havaittavissa kirkon piirissä. Esimerkiksi naispappeus on ollut 30 vuoden ajan sallittua, mutta se jakaa edelleen mielipiteitä kirkon sisällä. Järjestelmällinen sukupuoleen katsova pappeus voi antaa jalansijaa muullekin sukupuoleen kohdistuvalle syrjinnälle. Luterilaisen maailmanliiton linjaus kannustaa kirkkoakin purkamaan aktiivisesti epätasa-arvoa luovia rakenteita ja toteuttamaan tätä avoimesti tosiasiat tunnustaen. (Tulkaa kaikki 2016.)

Kirkkohallituksessa on toteutettu hanke vuosina 2008–2010, missä pyrittiin selvittämään yhdenvertaisuuden toteutumista kirkon työyhteisöissä. Tämä hanke oli nimeltään Kohti yhdenvertaisuutta kirkossa - yhdenvertaisuus ja kirkko. (Sakasti i.a.) Raportissa mainitaan, että yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai vaikkapa etnisen taustan takia, joten evankelisluterilaisenkin kirkon on noudatettava tätä linjaa. Kyseisen raportin mukaan kirkossa ja seurakunnissa keskeisiä yhdenvertaisuuden tunnetta haittaavia tekijöitä ovat olleet ennakkoluulot, selkeiden sääntöjen puute, tietämättömyys säännöistä sekä valvomattomuus.

Ratkaisuksi mainitussa raportissa esitetään johtajien tietoisien sitoutumisen edistämistä yhdenvertaisuutta tukevaan toimintaan. Lisäksi halutaan lisätietoa työntekijöitä koskettavista laeista sekä sisäisen viestinnän parantamisesta. Ennakkoluulot osoittautuivat haasteeksi yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Useissa seurakunnissa esiintyi oman erilaisuuden tukahduttamista, jotta tunnettaisiin kuuluvuutta yhdenmukaisuuteen. Erilaisuutta ei nähty voimavarana

tai tavoiteltavana tilana ja näihin suhtaudutaan epävarmasti. (Kohti yhdenvertaisuutta kirkossa 2010, 1; 4.)

4.3 Raamatusta heijastettavia näkemyksiä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin

Tämä tutkimus käsittelee seksuaalivähemmistöjen lisäksi sukupuolivähemmistöjä. Käsitteenä sukupuolivähemmistöt saattavat olla vähemmän huomioitu ryhmä ja opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että kirkolta ei juurikaan löydy kommentteja suoraan sukupuolivähemmistöihin liittyen. Keskustelua löytyy enimmäkseen vain seksuaalivähemmistöistä ja heidän välisistä suhteistaan tai parisuhteiden siunaamisesta. Piispa Mikko Heikan (2009) kirjoittamasta lopputyöstä on löydettävissä Raamatusta mainittujen opetusten tiivistelmä, joka liittyy sukupuolisuuden määrittelyyn. Raamatusta voidaan koota neljä kohtaa, jotka kertovat ihmisen sukupuolisuudesta:

1. Ihminen on luotu kahdeksi sukupuoleksi, toisiaan täydentäväksi mieheksi ja naiseksi.
2. Ihminen haluaa rakastaa ja hän kaipaa vakituista elämäkumppania.
3. Sukupuolisuuden yksi tarkoitus on lisääntyminen.
4. Seksuaalisuuden kautta ilmaisemme rakkautta ja kuulumista toiselle ja se on nautinnon ja ilon lähde. (Heikka 2009, 41.)

Edellä mainittujen kohtien sisällöt ovat löydettävissä myös esimerkiksi piispainkokouksen selvityksessä kirkolliskokoukselle vuodelta 2010. (Piispainkokouksen selvitys kirkolliskokoukselle 2010, 20; 22.)

Raamatusta on löydettävissä seksuaalivähemmistöihin liittyviä mainintoja ilmiöinä, joihin on otettu kantaa. Kuitenkaan suoranaista sukupuolivähemmistöön viittaavaa kohtaa ei voida erityisen selkeästi nostaa esille. Nykypäivän huomioina voidaan kuitenkin nostaa esimerkiksi kirkon lähestyminen aiheeseen Pride-kulkueissa, joissa kirkko on nostanut esille raamatunkohdan: ”Minä olen se, joka olen.” (2. Moos. 3:14.) Nykyajan Pride-kulkueissa kirkon osallistuminen on näkynyt ja pyrkimykset korostaa kaikkien

arvokkuutta omana itsenään ja Jumalan kuvana ovat olleet esillä. (Patronen 2016.)

Raamatun kirjoituksissa seksuaalivähemmistöihin viittaavaa tekstiä voidaan havaita homoseksuaaleista tai ainakin homoseksuaalisuuden kaltaisista "ilmiöistä". Esimerkiksi Raamatun Vanhassa testamentissa, Mooseksen kolmannessa kirjassa, mainitaan miehen makaaminen miehen kanssa, joka olisi Raamatun mukaan kauhistuttava teko. (3. Moos. 18:22.) Myös Uudessa testamentissa kuvaillaan homoeroottisia tapoja. Kirjeessä roomalaisille, kohdassa 1:27, puhutaan miesten välille syttyneestä himosta. (Room. 1:27.)

Homoseksuaalisuus on ennen määritelty kristillisessä kirkossa kiellettäväksi ja jopa rangaistavaksi synninteoksi. Suomen rikoslakiin homoudesta rangaistavuus korjattiin vuonna 1971, jonka jälkeen suuntautumista käsiteltiin sairautena. (Juva 2003, 30.) Vasta vuonna 1981 Lääkintöhallitus poisti homoseksuaalisuuden tautiluokituksista. (Seta c i.a.) Vuonna 2002 astui voimaan Laki rekisteröidyistä parisuhteesta. Uudet näkemykset seksuaalisuuden luonteesta ja moninaisuudesta sekä suvaitsevaisuus ovat edesauttaneet sitä, että Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on käsitelty yhä aktiivisemmin homoseksuaalisia parisuhteita. Kirkon kielteistä kantaa homoseksuaalisille suhteille perustellaan Raamatun Vanhan testamentin puolella olevien viittauksien pohjalta. (Juva 2003, 30.)

Suvun jatkaminen sekä naisen ja miehen välinen suhde löytyvät korostettuna tarkastelunäkökulmana juuri Raamatun Vanhasta testamentista. Voidaan ilmaista, ettei juuri seksuaalikysymyksissä Vanha testamentti toimi välttämättä tarpeeksi avarana moraaliohjeiden lähteenä kristilliselle kirkolle. (Juva 2003, 31.) Ongelmallista on, ettei homoseksuaalisuuden merkitystä ja suuntautumiseen liittyviä tunteita todennäköisesti tiedetty tai ymmärretty täysin Raamatun kirjoitusten laatimisen aikoihin. Uusia suuntauksia saatettiin noihin aikoihin tämänkin vuoksi tarkastella erityisen kriittisesti, varauksella ja jopa pelokkaasti.

Uuden testamentin kirjoitukset homoseksuaalisuuteen liittyen ovat edelleen paheksuvia, mutta eivät samalla tavalla kuvattuna kuin Vanhassa testamentissa. Esimerkiksi Paavali varoittaa kirjoituksissaan seurakuntia synneistä, joihin homoseksuaalinen käyttäytyminen edelleen liitetään. Kuitenkin on epäselvää onko homoseksuaalisiin tekoihin viittaava käytös samanlainen käsite Uudessa testamentissa kuin nykyisessä parisuhdelaisissa ja keskusteluissa.

Homoseksuaalisen suuntautumisen rinnalla on nykyään paljon muunlaisia seksuaalisia suuntautumisia ja identiteettejä. Jos tarkastellaan Paavalin varoituksia synneistä, voidaan huomata niissä korostuvan varoitukset nautiskelusta, irrallisten suhteiden suosimisesta ja julkisen sitoutumisen välttämisestä homoseksuaalisiin suhteisiin liittyen. (Juva 2003, 31.) Edellä mainittujen tekojen paheksuntaan kirkon voidaan katsoa edelleen yhtyvän (Juva 2003, 31), mutta on otettava huomioon se, että käsitys homoseksuaalisuudesta sekä muista suuntautumisista on nykyään hyvin moninaista ja aihe on yhä enemmän esillä.

Kannanotot ja näkemykset esimerkiksi homoseksuaalisuudesta saattavat poiketa monien kirkon työntekijöiden keskuudessa, sillä Raamatun viittaukset saattavat olla joidenkin mielestä joko vanhentuneita tai tulkittavissa muuten eri tavoin. Raamatussa kuvataan homoseksuaalisia ilmiöitä, joista tutkijoilla on erilaisia mielipiteitä siitä, että millaisesta homoseksuaalisuudesta tässä kontekstissa on kysymys. Raamatun synty-ympäristössä kuvattuja "homoeroottisia ilmiöitä" ei voida suoranaisesti verrata tasavertaisiin ja pitkäkestoisiin toteutuneisiin parisuhteisiin, joita nykyiset rekisteröidyt parisuhteet ja samaa sukupuolta olevien avioliitot ovat. (Mäkinen & Komulainen 2016, 4.)

4.4 Kirkon työntekijöiden toiminta seksuaali- ja sukupuolikysymyksissä

Avioliittolain muuttuessa 1.3.2017 Suomen evankelis-luterilainen kirkko säilytti virallisen kantansa miehen ja naisen välisestä avioliitosta. Kanta perustui edelleen kirkkojärjestykseen ja kirkkokäsikirjaan, joihin pohjautuen on kirkon päätöselimissä määritelty kirkon näkemys avioliitosta. Piispat voivat antaa tarvittaessa ohjeistusta oman seurakuntansa papeille rekisteröityneiden aviopuolisoiden kanssa rukoiluun heidän niin halutessaan. Kirkko pyrkii palvelemaan ja tukemaan kaikkia ihmisiä. Piispainkokouksen selonteossa korostetaan, että Kristuksessa kaikki ovat yhdenvertaisia ja kirkko on avoin kaikille seksuaalisuudestaan tai sukupuolestaan riippumatta. Yhteiskunnan kehittyessä uusia kirkonkin toimintaan vaikuttavia muutoksia tullaan ottamaan huomioon ja omia asenteita tarkastellaan. (Suomen Ev.Lut.Kirkko 2016.)

Kirkon akateeminen jäsenkysely järjestetään neljän vuoden välein, jossa tarkastellaan pappien ja kanttorien työhön liittyviä ajankohtaisia näkemyksiä ja muutoksia. (Niemelä 2014, 3.) Seuraava kysely tullaan järjestämään vuonna 2018. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisussa vuodelta 2014 kävi ilmi, että noin 44 % papeista kannattaa sukupuolineutraalia avioliittolakia. Kanttoreista avioliittolain muuttamiseksi sukupuolineutraaliksi kannatti noin 30 %. Kirkollista vihkimistä kannattavia pappeja oli 35 % ja 50 % vastusti vihkimistä. Noin 63 % kanttoreista vastusti neutraalin avioliiton kirkollista vihkimistä. (Niemelä 2014, 78.)

Helsingin evankelis-luterilainen seurakunta on osallistunut jo usean vuoden ajan joka kesä järjestettävään Helsinki Pride-kulkueeseen. Osallistumisella kulkueeseen halutaan osoittaa, että kirkko kuuluu kaikille ja sen näkyvyys seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen toiminnassa on tärkeää lhbtq-kristityille. Kirkon ja seurakunnan tuki voi olla tärkeää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville kristityille, sillä usein he tarvitsevat paljon enemmän vahvistusta omalle identiteetilleen kuin heteroseksuaaliset ja cis-sukupuoliset kristityt, koska ovat saaneet paljon pahaa ja sortavaa kommentointia Jumalan nimeen omasta itsestään. Prideen osallistumisella kirkko haluaa osoittaa kristinuskon kuulumisesta jokaiselle ja kynnyksen

halutaan madaltuvan seurakunnan toimintaan osallistumiselle myös lhbtq-ihmisille. (Helsingin seurakunnat 2016.)

Seurakunnan nuorisotyöntekijöiden toimintaa seksuaalikeskusteluissa on ohjeistettu uudessa rippikoulusuunnitelmassa. Seksuaalisuutta ja sukupuolisuutta käsittelevät oppimissisällöt ovat osana rippikoulun teemoja. Mainittuna esimerkiksi se, että nuorten tulee tuntea yhteyttä, turvallisuutta, pyhyyttä ja iloa oppimiskertojen aikana. Näiden lisäksi nuorten mahdollisuuksia osallisuuteen, kuulluksi tulemiseen ja vaikuttamiseen on huomioitava. Oppimissisältöjen liittäminen nuorten elämään on tärkeää. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 34.)

Rippikoulusuunnitelmassa mainitaan nuorten tärkeänä kasvuvaiheena oman seksuaalisuutensa prosessointi. Suunnitelmassa on kirjoitettu seksuaalisuudesta Jumalan luomana elämänvirtana. Samoin tässä yhteydessä on mainittu terveen ja kypsän seksuaalisuuden tarkoittavan rakastavaa ja hyväksyvää suhtautumista, johon liittyvät ihmisyyden, sukupuolisuus, ruumiillisuus ja seksuaalisuus. Rippikoulun pyrkimykset tukevat nuorten kasvua, pitämään huolta ruumiistaan ja suojelemaan itseään. Nuoria opastetaan myös arvostamaan itseään sekä kunnioittamaan toisia ihmisiä ja heidän rajojaan. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 31.)

Vuonna 2001 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispat tiedottivat, että yhteiskunnassa tulisi tukea sellaista lasten ja nuorten kasvua sekä opetusta, jotka ohjaavat miehen ja naisen keskinäiseen parisuhteeseen. Kirkon omien työntekijöiden on edellytys toimia perinteisen opetuksen mukaan. Piispojen lausunto kieltää tässä kohdassa homoseksuaaliset suhteet. Nuorisotyössä tämä näkyy siten, että kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto päätti noudattaa Suomen lakia sekä eettistä ohjeistusta ja ettei liitto hyväksy seksuaalisuuteen perustuvaa syrjintää. Kirkko pystyy vaatimaan työntekijöitään vaikenemaan seksuaalisesta suuntautumisestaan ja kieltämään aiheesta puhumisen. (Suhonen 2002, 97–99.)

Kirkon sisältä käsin toimii Arcus-ryhmä (Suhonen 2002, 102). Arcus on latinaa ja tarkoittaa sateenkaarta, jolla Raamatussa on merkitys maan ja Jumalan

liittona (Uskonnot Suomessa 2015). Arcus-ryhmän toiminta on hyvin hiljaista, mutta se pyrkii parantamaan sekä kirkon ei-heteroiden työntekijöiden että seurakuntalaisten asemaa (Suhonen 2002, 102). Arcuksen piirissä vuonna 2011 arvioitiin olevan noin 100 kirkon työntekijää. Näkyvintä toimintaa heillä on Helsingin tuomiokirkossa toteutettava sateenkaarimessu kerran kuukaudessa. Arcus on yhteyksissä kristillisiin järjestöihin sekä Setaan. (Uskonnot Suomessa 2015.)

Arcusta näkyvämpi liike on Yhteys-liike. Yhteys määrittelee itsensä kirkkojen rajat ylittäväksi solidaarisuusryhmäksi, joka pyrkii edistämään kristillistä sekä ihmisarvoista tapaa kohdata seksuaalivähemmistön edustajia. Yhteys vastustaa seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ja pyrkii lisäämään asiallista ja kunnioittavaa keskustelua asian ympärille. (Suhonen 2002, 103.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimukseen osallistuneet haastateltavat henkilöt olivat 16–25-vuotiaat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret, jotka ovat tai ovat olleet mukana kirkon nuorisotyössä viimeisen kahden vuoden aikana. Tavoitteenamme oli selvittää se, vastaako kirkon nuorisotyö seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksiin ja miten he kokevat tullessa kohdatuiksi. Opinnäytetyön näkökulma on yhdenvertaisuuden toteutuminen. Opinnäytetyöllä pyrittiin tuomaan yhteistyötaholle Seta ry:lle ja seurakunnille ajankohtaista tietoa tutkittavasta aiheesta. Toivomme ajankohtaisen tiedon kirkon toiminnasta ja laadusta seksuaalivähemmistönuorten osalta palvelevan esimerkiksi eri tahoja mahdollisten yhteistyösuunnitelmien toteuttamisessa.

Opinnäytetyöllä halutaan myös korostaa, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ovat eri asioita. Sukupuolivähemmistön edustaja voi olla vain sukupuolivähemmistön edustaja ilman seksuaalivähemmistöön kuulumista, tai hän voi kuulua molempiin ryhmiin.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Vastaako kirkko ja seurakunnat seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten tarpeisiin nuorisotyössään?
2. Toteutuuko seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielestä kirkon nuorisotyössä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Haastatteluiden toteutus

Tutkimusaineiston keruu tapahtui teemahaastattelulla kasvotusten ja Internetin välityksellä. Haastattelulomakkeessa oli avoimia kysymyksiä. Etsimme haastateltaviamme pääsääntöisesti Internetin välityksellä keskustelufoorumeilta ja erilaisista ryhmistä esimerkiksi Facebookissa. Hyödynsimme lisäksi omia kontaktejamme ja lähipiirejämme, joiden kautta saimme tietoa esimerkiksi Internetissä olevista vähemmistöryhmistä. Tavoitimme lähipiirimme kautta alustavasti muutaman haastateltavan, mutta nämä henkilöt eivät lopulta osallistuneet toteutettuihin haastatteluihin.

Haastateltavamme olivat eri puolilta Suomea ja eri seurakunnista. Vain muutama haastateltava kertoi kotipaikkakuntansa tai -seurakuntansa, emmekä kysyneet heidän kotipaikkakuntaa tai -seurakuntaansa anonymiteetin säilyttämiseksi. Haastateltavamme olivat iältään 16–25-vuotiaita. Yksi haastateltavaamme kuului haettuun ikäryhmään, mutta ei halunnut kertoa tarkkaa ikäänsä. Haastateltavia oli yhteensä yhdeksän. Jokainen haastateltavista oli käynyt rippikoulun ja osa oli edelleen mukana kyseisessä toiminnassa esimerkiksi isosena. Haastateltavista kirkon toiminnassa oli aktiivisesti edelleen mukana haastattelun toteutuksen aikana seitsemän henkilöä. Yksi haastateltava oli välillä lopettanut aktiivisen osallistumisen, mutta oli palannut toimintaan takaisin. Kolme haastateltua oli lopettanut kokonaan kirkon nuorisotyössä mukana olemisen. Haastatteluista neljä suoritettiin kasvotusten ja viisi internetin välityksellä.

Esitimme haastateltaville viisi avointa kysymystä, jotka jättivät tilaa haastateltavien omalle pohdinnalle. Haastattelukysymykset on esitetty tutkimuksen liiteosiossa lähdeluettelon jälkeen (LIITE 1). Pääkysymysten perään laadimme tarkentavia apukysymyksiä, joita käytimme sähköpostihaastatteluissa. Käytimme näitä kysymyksiä myös kasvotusten tapahtuvissa haastatteluissa tarkentavina kysymyksinä. Muotoilimme

kysymykset niin, etteivät ne toimisi johdattelevina. Pyrimme asettamaan kysymykset siten, että saisimme tietoa, joka kertoo henkilökohtaisista näkemyksistä ja kokemuksista kirkon toiminnasta nuorisotyössä. Haastattelujen aikana esitimme tarkentavia kysymyksiä haastateltavien vastatessa, mutta vältimme haastattelutilanteen pitkittämistä ja haastateltavien painostamista antamaan pidempiä vastauksia. Tarkentavien kysymysten esittämiseen ja aiheen jatkamiseen vaikuttivat haastattelutilanteessa haastateltavien turvallisuuden tunne heidän yksityisasioidensa läpikäymisestä. Esimerkiksi jotkut haastateltavista eivät halunneet kertoa kaikista kokemuksistaan yksityiskohtaisesti.

Haastattelut ovat sekoitus puolistrukturoitua sekä avointa haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu sisältää pääpiirteittäin samat kysymykset jokaiselle haastateltavalle, kysymysten järjestystä voidaan sen sijaan vaihdella. Puolistrukturoidusta haastattelusta käytetään myös nimeä teemahaastattelu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a).

Suoritimme ennen virallisia haastatteluja harjoitushaastatteluja muutamalle eri henkilölle, jotta saimme tietää, toimiiko haastattelurunkomme ja ovatko saamamme vastaukset kysymyksiin tarpeeksi tarkkoja ja vastaavatko ne tarpeisiimme toteuttaa tutkimustamme. Tulokset näissä etukäteishaastatteluissa vaikuttivat mielestämme lupaavilta ja päädyimme käyttämään tässä opinnäytetyössä olevia tutkimuskysymyksiä. Teimme pieniä muutoksia kysymysten aseteluun, jotta saisimme mahdollisimman tarkkoja vastauksia vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Kysymysten määrä pysyi samana.

Haastateltavat saivat valita itse heille sopivan haastattelukanavan, sillä käsittelemämme aiheen voitiin olettaa olevan arka ja henkilökohtainen sateenkaarinuorille. Tähän olettamukseen liittyivät esimerkiksi mahdolliset kirkon piirissä olevat ennakkokäsitykset näistä kyseisistä nuorista. Osa haastateltavista pyysi saada mahdollisuuden vastata mieluummin kirjallisena kysymyksiimme.

Halusimme kokemusasiantuntijuuden näkyvän haastatteluissamme. Kokemusasiantuntijuus on henkilön omasta kokemuksesta ja siitä syntyneen tiedon käyttöä. Näillä asiantuntijoilla on arvokasta tietoa, jota pystytään hyödyntämään muun muassa haastatteluin. (Väestöliitto a i.a.) Kokemusasiantuntijoita kuulemalla voimme saada asiakaslähtöisemmän näkökulman erilaisten palveluiden parantamiseen (Väestöliitto b i.a.). Koimme juuri seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten olevan parhaimpia kokemusasiantuntijoita kertomaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta heidän näkökulmastaan kirkon toiminnassa.

6.2 Haastateltavat ja aineiston kerääminen

Koimme, että haastattelun toteutus avoimilla kysymyksillä toisi meille laajempia ja monipuolisempia vastauksia. Näin odotimme saavamme enemmän tutkimustamme hyödyttävää materiaalia haastattelujen avulla. Haimme haastateltaviksemme nuoria, jotka olivat 16–25-vuotiaita kirkon nuorisotyössä mukana olevia tai kahden viimeisen vuoden aikana mukana olleita. Toteutimme haastattelut kasvotusten sekä avointen kysymysten lomakkeella sähköpostitse.

Seurasimme opinnäytetyöprosessimme tekemisen ajan myös sosiaalista mediaa ja keskustelua aiheista, jotka liittyivät kirkon keskusteluihin ja kantaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Hyödynnämme näitä havaintoja osana pohdintaa. Seuranta auttoi meitä myös hahmottamaan kokonaisuutta syvällisesti tämän hetkistä ennakkoluuloista, niiden syistä ja yleisistä odotuksista koko kirkon toimintaan liittyen tämän teeman äärellä.

Osa haastatteluistamme oli suullisia, joten ne tuli litteroida, eli kirjoittaa luettavaksi tekstiksi (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 33), ennen kuin pääsimme hyödyntämään niitä opinnäytetyössämme. Tekstiä neljän haastattelun litteroinnista tuli noin seitsemäntoista A4 paperia samalla fontilla ja asetuksilla kirjoitettuna kuin tämä opinnäytetyö. Tähän seitsemäntoista sivuun on lisätty myös sähköpostitse saamamme haastattelut. Litteroinnissa käytetään eri tasoisia tarkkuuksia ja ne määräytyvät tutkimuskysymysten sekä halutun

lähestymistavan mukaan (Ruusuvuori 2010, 424). Otimme litteroinnissa huomioon eettiset näkökulmat. Koska haastateltavamme olivat hyvin marginaalinen ryhmä, muutimme osan murre sanoista puhekielisiksi, ettei haastateltavia tunnistettaisi, eli litterointimme anonymisoitiin (Kuula & Tiitinen 2010, 452). Käytimme litterointimenetelmänä peruslitterointia, eli jätimme täytesanoja, huokauksia, naurahduksia ja muita äännähdyksiä pois, sekä emme merkinneet litterointimme ilmeitä. (Tietoarkisto 2016.)

Koska osaltaan taustatiedot usein merkitsevät litterointivaiheessa paljon, niin ne merkitään osaksi litteroitavaa tekstiä (Ruusuvuori 2010, 451). Kirjoitimme litterointivaiheessa jokaisen haastattelun yläkulmaan haastateltavan iän ja monesko haastateltava oli kyseessä. Nämä merkinnät toimivat parhaiten omina tunnistetietoina tulosten esittämisessä ja analysoimisessa. Haastateltavien joukkomme oli jo hyvin marginaalinen, joten emme käyttäneet heistä muita tunnistetietoja.

6.3 Aineiston analysoiminen

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa hyödynsimme teemoittelua ja tyypittelyä esimerkiksi teemahaastatteluiden analysoimisessa. Yhdistämällä samoja tekijöitä aineistolähtöisesti, saadaan muodostettua teemoja. Teorialähtöisessä teemoittelussa teemat voivat muodostua viitekehyksen tai teorian mukaisesti. Tällöin aineistoa järjestetään teemoittain kommentoiden, tulkiten samalla, kun aineistoa kytketään osaksi teoriaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b) Vastauksia yhdistettiin aineistolähtöisesti. Analyysivaiheessa siis etsimme haastatteluaineistosta samankaltaisuuksia teemoittelun avulla ja pohtimalla esille nousseiden tekijöiden merkitystä tutkiessamme vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia.

Tarkastellessa vastauksia, pyrimme näkemään vastauksissa kokonaisia kertomuksia, joissa samankaltaisuudet ovat kohdanneet tilanteissa erilaisten tekijöiden edesauttamana. Analyysitapamme noudattaa sisällönanalyysiä, jonka avulla pyrimme tiivistämään tuloksissa kokonaiskuvan haastatteluiden

sisällöistä. Sisällönanalyysiin voivat kuulua erittely, yhtäläisyyksien ja erojen löytäminen sekä tiivistäminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b) Teemoitteluamme ohjasivat asettamamme tutkimuskysymykset.

Tässä opinnäytetyössä vastauksia jaettiin sen mukaan, joissa haastateltavat kuvailivat samankaltaisia mielipiteitä ja kokemuksia. Näitä vastauksia avattiin tuloksia käsittelevässä kappaleessa, jossa yhtäläisyyksiä sisältäneet vastaukset avattiin rinnakkain. Sisällönanalyysissa pyrittiin tiivistämään vastauksista nousseet havainnot haastateltavien yhtäläisistä ja toisistaan eroavista vastauksista. Sisällönanalyysissä tiivistimme vastauksien sisällöt selkeästi lyhyiksi kokonaisuuksiksi eli tiivistelmiksi.

Suoritimme analysoinnin heti tekstin litteroinnin jälkeen, eli heinä- elokuussa 2017. Haastateltavat vastasivat avoimiin kysymyksiin ja heidän vastauksensa rakentuivat lähes jokaisen kohdalla kertomustyyppisesti. Toteutetuissa haastatteluissa haastateltavat kertoivat aktiivisesta mukana olemisesta kirkon nuorisotyössä tai syistä siihen, että miksi ovat jättäytyneet toiminnasta pois.

Toteutettu laadullinen tutkimus on kvalitatiivinen, jolloin tuloksia ei voida koodata numeerisiksi (Alasuutari 2011, 33). Laadullisen tutkimuksen aineistoa ei analysoida tilastojen tai taulukoiden mukaan, vaan aineisto pyritään näkemään isona kokonaisuutena. Pääsääntöisesti laadullisessa tutkimuksessa on kaksi vaihetta: Ensimmäinen vaihe on havaintojen pelkistäminen ja toinen vaihe on tutkimuskysymyksen ratkaisu. (Alasuutari 2011, 38–39.) Aineiston tarkastelu tapahtuu viitekehyksen näkökulmasta, jolloin saadaan viitekehyksen ja tutkimuskysymyksen kannalta olennaiset asiat esille (Alasuutari 2011, 40). Toinen vaihe laadullisessa tutkimuksessa on tutkimuskysymyksen ratkaisu, jota voidaan kutsua myös tulosten tulkinnaksi. Tulkinnassa haastatteluista ilmenneiden johtolankojen perusteella tehdään tulkinta tutkittavasta asiasta tutkimuskysymysten ja viitekehyksen pohjalta. (Alasuutari 2011, 44.) Noudatimme tutkimuksen toteuttamisessa edellä kuvattuja vaihteita.

7 TULOKSET

7.1 Sateenkaarinuoret mukana kirkon nuorisotyössä

Tutkimukseemme osallistuneet haastateltavat olivat olleet mukana kirkon nuorisotyössä keskimäärin noin kuusi vuotta. Haastateltavista viisi vastaajaa olivat toimineet mukana isostoinnassa. Seurakunnan toiminnassa mukana olemiseen ja toiminnasta jättäytymiseen vaikuttivat pääasiassa seurakunnan toiminnan kokeminen itselle mielekkääksi eri velvollisuuksien ja muiden ajanvieteiden rinnalla.

Nykyään käyn vähemmän aktiivisesti opiskelujen ja töiden takia, mutta yritän parhaani mukaan osallistua toimintaan silloin, kun aikataulut sopivat. H5.

Yksi haastateltava perusteli nuorisotyöstä ja kirkon toiminnasta jättäytymisen syiksi kokonaan tai osittain pääasiassa aktiivisen opiskelun ja työkiireet. Haastateltava lisäsi vastaukseensa silti sen, että yrittää edelleen olla mukana toiminnassa, kunhan muut aikataulut eivät asetu esteeksi. Edellä mainitut perustelut viittaavat siihen, että vastaajalla on edelleen halua ja motivaatiota osallistua toimintaan.

Nykyään vähemmän aktiivisesti opiskeluiden ja töiden takia, mutta yritän parhaani mukaan osallistua toimintaan silloin kun aikataulut sopivat. H9.

Kaksi seurakunnan toiminnasta jättäytyneitä haastateltavaa kertoivat jättäytyneensä seurakunnan toiminnasta ilman tarkennettua syytä.

Sit mä olin sinne kaheksantoistavuotiaaseen asti ja sit elämäs oli vaan niin paljon kaikkee muuta, niin se vaa vähän jäi se nuorisotyössä mukana oleminen, mutta sit itseasiassa se oli just vähän ennen ku täytin yhdeksäntoista kun menin seurakunnalle töihin koska minua pyydettiin sinne. H6.

Yksi haastateltava kertoi toiminnasta pois jättäytymiseen vaikuttaneen, että häntä kyllästytti nähdä kavereita vain seurakunnan tiloissa erittäin suuressa joukossa, jossa kaikki tuntuivat olevan vain massaa.

Kaksi haastateltavista oli kokenut, että heidän seurakunnissaan ei ymmärretty tai hyväksytty heidän seksuaalista suuntautumistaan. Toinen mainituista haastateltavista kertoi olleensa joskus aktiivinen ja mukana isostoiminnassa, mutta käyvänsä nyt erittäin harvoin tai satunnaisesti vain turvallisiksi tuntemissaan kirkon ja seurakunnan tapahtumissa ja toiminnassa. Hän kertoi tulleen tuomituksi uskovaisten ihmisten taholta oman seksuaalisen suuntautumisen vuoksi, jonka takia ei ollut kokenut kirkossa käymisen olevan enää itselleen turvallista.

Nykyään olen toiminnassa mukana vain hyvin harvoin, lähinnä käyn satunnaisesti messuissa ja aikuisille suunnatuilla seurakunnan leireillä, joiden avoimesta ja hyväksyvistä ilmapiiristä voin olla varma. Aikanaan lopetin kirkossa käymisen, koska tulin tuomituksi uskovaisten ihmisten taholta seksuaalisen suuntautumiseni takia, enkä sen jälkeen ole enää kokenut kirkossa käymistä samalla tavalla turvallisiksi. H3.

Ja toinen hyväksymättömyyttä kokenut haastateltava kertoi lopettaneensa nuorisotyössä toimimisen sen jälkeen, kun hänellä ja eräällä kristillisen leirinjohtajalla oli tullut vahvoja erimielisyyksiä elämäkatsomuksesta ja etenkin seksuaalisesta tasa-arvosta. Hän kertoi kokeneensa, ettei hänen näkökulmaansa ymmärretty eikä itse ymmärtänyt häntä vastaan olevien esittämiä näkökulmia seksuaalisista tasa-arvokysymyksistä.

Yksi haastateltavista kertoi, että jättäytyi seurakunnan toiminnasta siksi, että ei kokenut tulleen hyväksytyksi sukupuolensa vuoksi. Hän on kuitenkin liittynyt lähiaikoina uudestaan toisen seurakunnan toimintaan, johon on ollut tyytyväinen ja toimii mukana isosena.

Kaikista haastateltavista kolme kertoi olevansa erityisen aktiivisesti edelleen mukana kirkon nuorisotyössä ja olivat erittäin motivoituneita jatkamaan toiminnassa mukana olemista. Yksi aktiivinen nuorisotyössä mukana oleva

haastateltava kertoi edenneensä opiskelemaan kirkon nuorisotyöntekijän ammattia.

Olen ollut mukana kirkon jutuissa siitä asti kun olen rippikoulussa eli noin viisi vuotta. Olen edelleen mukana kirkon toiminnassa ja olen toiminut isosena kaksi kertaa. H2.

7.2 Kokemuksia kohtaamisista kirkon nuorisotyössä

Kysyttäessä nuorten kokemuksista siitä, miten kunkin suuntautumiseen ja heihin oli heidän mielestään seurakunnassa suhtauduttu, löytyi positiivisia ja negatiivisia kokemuksia. Kaikista haastateltavista kaksi mainitsi, että he eivät olleet kertoneet suoraan seksuaalisesta tai sukupuolisesta suuntautumisestaan kaikille seurakunnan nuorisotyön parissa oleville työntekijöille tai muille ihmisille. Haastateltavista neljä kuvailivat positiivisista kokemuksistaan omien seurakuntiansa suhtautumiseen ja ilmapiiristä riippumatta heidän seksuaalisuudestaan tai sukupuolestaan. Kuitenkin ne työntekijät, joille he olivat kertoneet, olivat suhtautuneet toisen mainitun haastateltavan mielestä joko selkeästi positiivisesti tai neutraalisti.

Kovin moni seurakunnassa ei siis asiasta tiedä, mutta ne jotka tietävät, ovat ottaneet asian hyvin. Yleisesti ottaenkin seurakunnassani erityisesti nuorisotyön parissa työntekijät suhtautuvat vähemmistöihin myönteisesti ja huolehtivat siitä, että kaikkia kohdellaan tasa-arvoisesti. H1.

Yksi haastateltava kertoi yllättyneensä positiivisesta suhtautumisesta hänen suuntautumiseensa, eikä hän kokenut pelkäävänsä enää puhua itsestään avoimesti. Toinen haastateltava mainitsi, että nuorisotyössä olevat työntekijät olivat huolehtineet siitä, että kaikkia kohdellaan toiminnassa tasapuolisesti. Sama haastateltava lisäsi, että hänen seurakuntansa työntekijät ovat valistaneet isosia ottamaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa mahdollisesti mukana olevat erilaiset seksuaaliset suuntautumiset ja käsitykset sukupuolista.

Yleisesti ottaen suhtautuminen on tähän mennessä ollut yllättävän positiivista enkä enää pelkää "paljastuvani" vahingossa, kun asia on tiedossa. H5.

Yksi haastateltavista mainitsi seurakuntansa olevan erityisen hyväksyvä, jossa on myös avoimesti monia seksuaalivähemmistöjen edustajia. Tämä haastateltava kertoi seurakunnan nuorisotyöntekijöiden olevan perehtyneitä seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin yhä enemmän uusien kurssien ja koulutusten myötä. Haastateltava koki saaneensa henkilökohtaisesti hyväksyntää ja tukea. Mainittu haastateltava kertoi, että työntekijät olivat koulutusten myötä pyrkineet vähentämään keskusteluissa ja toiminnassa niin sanottua sukupuolittamista ja hänen havaintojensa mukaan työntekijät olivat yhä enemmän tietoisia erilaisista nuorista ja heidän tarpeistaan. Sukupuolittamisella viitataan tässä tapauksessa toimintaan, jossa esimerkiksi jakaudutaan selkeästi tyttöihin ja poikiin sekä toiminnan sisällöt rajautuvat poikien ja tyttöjen toimintaan.

Eräs haastateltavista kuvaili seurakuntansa ilmapiiriä hyväksi, mutta lisäsi kuitenkin, ettei kaikista asioista puhuta juurikaan ääneen, millä hän viittaa juuri seksuaali- sekä sukupuolikysymyksiin. Haastateltava kertoi, että nuorille on hänen seurakunnassaan osin epäselvää, mitä mieltä kukin työntekijä todellisuudessa on, mutta ilmapiiri on silti koettu avoimeksi. Henkilökohtaisesti tämä haastateltava koki, että hänen seurakuntansa nuorisotyöntekijöillä ei ole ollut mitään häntä vastaan, mutta lisäsi ettei voi olla varma onko muilla nuorilla samanlainen tunne omalla kohdallaan.

Mutta tota ehkä se, että asioista ei puhuta ääneen, niin se tuo sit taas niinku osalle nuorista sen et ei tiedä mitä mieltä kukakin on koska niit ei tosiaan niinku kerrota. Mut mun mielestä ilmapiiri on, tai mä oon ainakin kokenut sen sillee avoimeks. Ja kun niihi nuorisotyöntekijöihin ja siihe tiimiin on niinku sillo nuorenakin tutustunut, niin on tavallaan sitä kautta niinku ymmärtäny, ettei näil ihmisillä niinku voi olla mitään mua vastaan. Mut ei se fiilis tietty kaikilla varmastikaa sama oo. H6.

Haastateltavista kaksi kuvailivat enemmän negatiivisia kokemuksia seurakuntansa sekä nuorisotyöntekijöiden suhtautumisesta haastateltavien suuntautumiseen tai sukupuoliin.

Seurakunnan suhtautuminen seksuaaliseen suuntautumiseen oli mielestäni erittäin hyökkäävä. H8.

Yksi haastateltavista kertoi olleensa ensin aktiivisesti mukana erään kristillisen herätysliikkeen toiminnassa, jossa hän oli kohdannut hyvin negatiivista suhtautumista hänen identiteettiään kohtaan. Hän oli tullut voimakkaasti syrjityksi sekä tuomituksi kyseisessä herätysliikkeessä. Tämän vuoksi hän kokee edelleen pelottavana kertoa itsestään avoimesti luterilaisessakin seurakunnan toiminnassa, jossa nykyisin on mukana. Toisaalta tämä haastateltava koki, että luterilainen kirkko ei ole suhtautunut kielteisesti hänen seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiinsä, mutta hän ei ole kuitenkaan uskaltanut tuoda sitä mitenkään esille muille.

Toinen negatiivisia kokemuksia kuvaillut haastateltava kertoi kokeneensa eräässä seurakunnassa ollessaan hyvin epäasiallista käytöstä ja suhtautumista, hänen kertoessaan omasta identiteetistään. Hän kertoi työntekijöiden negatiivisen käytöksen olleen esimerkiksi henkisesti niin kuormittavaa, että hän joutui poistumaan tietyistä tilanteista kokonaan. Myös kolmas haastateltava kuvaili seurakuntansa työntekijöiden suhtautuneen hänen seksuaaliseen suuntautumiseensa hyökkäävästi. Mainittu haastateltava kertoi kokeneensa, että hänen toimintaansa seurakunnan tehtävissä muutettiin ja rajoitettiin, kun hänen seksuaalinen suuntautumisensa tuli ilmi työntekijöille. Lisäksi haastateltava kertoi seurakunnan toiminnassa olevien ohjaajien ja hänen välisestä kommunikoinnista, jossa oli painostamisen elementtejä toisenlaiseen elämäntapaan ja seksuaaliseen suuntautumiseen kuin haastateltavalla oli.

Yksi haastateltava oli sitä mieltä, ettei erilaisuudesta puhuta tarpeeksi kirkon nuorisotyön parissa. Tässä erilaisuudella viitataan niin sanottuihin normista poikkeaviin nuoriin seurakunnan toiminnassa. Esimerkkinä voivat olla seksuaalivähemmistönuoret, joiden määrä nuorten ryhmissä voi yleensä olla

pienempi. Hän koki seurakuntansa työntekijöiden olevan tietoisia hänen sukupuolestaan ja seksuaalisesta suuntautumisestaan, mutta työntekijät eivät kommentoineet asiaa. Näin ollen tämä haastateltava koki olonsa turvalliseksi. Tämä haastateltava ei koskaan kokenut tullessa tuomituksi ja hän koki saaneensa kunnioitusta, kun seurakunnassa oli keskusteltu seksuaalisuudesta ja sukupuolista. Vaikka haastateltava kuvaili paljon onnistumisen elementtejä seurakunnan nuorisotyöstä, hän kertoi olevansa pettynyt yleisesti kirkon toimintaan, jossa ei rukoiltu samaa sukupuolta olevien pariskuntien puolesta tai suoritettu vihkimistä. Hän tiivistää, että erilaisuudesta ei puhuta, mutta se hyväksytään.

- - nuorisotoiminnan aikuiset työntekijät varmasti tiesivät asiasta, mutteivät koskaan kommentoineet asiaa mitenkään. Kaiken kaikkiaan mulla oli siis turvallinen ja hyväksyty olo. Toki tuli hetkiä, kun jotkut sattui puhumaan yleisellä tasolla homoudesta ja sen syntisyydestä, mutta arvostin sitä, miten minua kunnioitettiin eikä suuntautumistani tuomittu mitenkään. H4.

Toinenkin haastateltava kertoi, että hänen seurakunnassaan ei ole aina puhuttu tarpeeksi erilaisuudesta. Hän kokee, että seurakunnissa on oletettu kaikkien olevan heteroseksuaaleja. Tämä haastateltava kertoi kokeneensa rippikoulussa kategorisoimista pelkästään miehiin ja naisiin. Haastateltavan mukaan rippikoulussa teetettiin esimerkiksi tehtäviä, jossa tuli kuvata heteroseksuaalisia haluja ja odotuksia vastakkaisen sukupuolen kumppanista. Haastateltava koki seurakunnan nuorisotyöntekijän kanssa käydyn keskustelun seksuaalisuudesta osin epämukavaksi, kun työntekijä viittasi omaan kokemukseensa omasta ohimenevästä kiinnostumisen kokemuksesta samaa sukupuolta olevaan henkilöön. Mainittu haastateltava koki saaneensa kuitenkin seurakuntansa nuorisopapilta näkyvää positiivista palautetta ja kannustusta avoimuuteen suuntautumisestaan olemalla oma itsensä.

7.3 Kirkon ja seurakuntien vastaaminen nuorten tarpeisiin

Valtaosa nuorista kokee lähipiirin tuen tarpeelliseksi ja merkittäväksi (Honkakoski, Kinnunen & Vuorijärvi 2016, 10). Nuorten sosiaalisia tarpeita ovat

neuvonta, palveluohjaus, osallisuuden vahvistaminen sekä henkiset tuet, kuten keskustelu ja kannustaminen (Honkakoski, Kinnunen & Vuorijärvi 2016, 52).

Haastateltavat kertoivat kirkon sekä kirkon nuorisotyön osin pystyvän vastaamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten tarpeisiin. Haastateltavat eivät tarkemmin kuvailleet eriteltyjä tarpeita juuri kirkon nuorisotyössä, mutta seksuaali- sekä sukupuolivähemmistönuorten tarpeet voidaan liittää haastatteluissakin ilmenevien keskustelujen pohjalta samanlaisiin yleisiin tarpeisiin kuin kaikilla nuorilla. Näitä olivat esimerkiksi yhteenkuuluvuuden tunne, hyväksyminen osaksi ryhmää omana itsenään, oman paikan löytäminen ryhmässä ja tervetullut ilmapiiri ihmisten joukossa. Osa koki haasteellista perustella tarkemmin etenkin positiivisia vastauksiaan. Monet nuorista kokivat haasteelliseksi perustella sitä, miten kirkossa tai seurakunnissa onnistutaan vastaamaan tällä hetkellä konkreettisesti näihin tarpeisiin.

Osin vastaa, osin ei. Tavallisiin tapahtumiin kuten nuorteniltoihin tai jumalanpalveluksiin saa toki aina mennä kuka vain, mutta esimerkiksi tällä hetkellä paljon puhuttavassa avioliittoasiassa kirkolla olisi kyllä mielestäni kehitettävää. H1.

Kaikista haastateltavista kaksi ei osannut vastata tai perustella tarkemmin, kuinka kirkon nuorisotyö onnistuu vastaamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten tarpeisiin. Nämä haastateltavat kertoivat silti, että olettavat nuorisotyön onnistuvan kaikesta huolimatta vastaamaan vähemmistönuorten tarpeisiin nykyään paremmin kuin ennen. Tarpeiden määrittely voi olla haasteellista. Vaikka nuorilla voi olla yhteneviä tarpeita, niin paljon voi ilmetä myös yksilöllisiä eroja.

Tähän en oikein osaa sanoa mitään. Paremmin kuin ennen kuitenkin? H9.

Suurin osa vastaajista kuvaili seurakuntien ja kirkon nuorisotyön epäkohdiksi sen, että kaikenlaisille ihmisille avoin ja tervetullut ilmapiiri kaikenlaisille ihmisille ei aina välity julkisesti tai toiminnassa mukana ollessa.

Vastaajista yli puolet ilmaisi eri sanoin, että toivoisivat seurakunnilta ilmenevän enemmän niin sanotusti "tervetullutta toimintaa", jonne saisi tulla sellaisena kuin on. Kaikki edellä mainitut vastaajat mainitsivat toiveissaan kirkon nuorisotyön toiminnassa tervetulleeksi tulemisen ja kuvailivat epäonnistunutta ja negatiivista ilmapiiriä, joka liittyi heidän seksuaaliseen suuntautumiseensa tai sukupuoleensa. Kolme viidestä vastaajasta kuvailivat, että seurakunnissa tapahtuu liikaa olettamuksia, jotka ovat heteronormatiivisia. Nämä vastaajat toivoivat keskustelua puhumattomuuden sijaan ja että hyväksyvä ilmapiiri välittyisi paremmin.

Toivoisin, että kirkko puhuisi näistä asioista avoimemmin ja ilmaistaisiin, että kirkko hyväksyy kaikki ihmiset. Esimerkiksi riparilla ei pitäisi aina olettaa ihmisten seksuaalisuutta ja sukupuolta ja tämä otettaisiin voimakkaammin esille. Tärkeää on, että tästä asiasta sanotaan edes jotain. H2.

Olisi ihanaa, jos kirkolla olisi toimintaa, johon tietäisi olevansa tervetullut sellaisena kuin on ja tietäisi olevansa turvassa syrjinnältä vaikkei ole hetero tai cis-sukupuolinen. H3.

Yksi vastaajista oli selkeästi sitä mieltä, että seurakuntien nuorisotoiminta ei vastaa tarpeeksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten tarpeisiin.

Ei vastaa. Jos en olisi näin sinut itseni kanssa, tässäkin seurustoiminnassa olisi ollut paha olla, kun asia tavallaan kielletään, kunnes se tulee nenän eteen. H4.

Hän kertoi avoimuutensa itsestään edesauttavan sitä, että pystyy olemaan mukana seurakunnan nuorisotoiminnassa. Tämä haastateltava koki, että hänellä olisi paha olla seurakunnassa ilman vahvaa itseluottamustaan. Perusteluina oli se, että haastateltavan kokemusten mukaan seurakunnissa ikään kuin kielletään hänen kaltaistensa ihmisten suuntautuminen, kunnes tällainen asia tulee vahvasti esille seurakunnan nuorten kautta.

Kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että seurakunnan nuorisotyössä tarpeisiin on vastattu sekä hyvin että huonosti. Mainitut haastateltavat viittasivat suoraan tasa-arvoiseen avioliittolakikeskusteluun, jonka molemmat olivat kokeneet ongelmalliseksi aiheeksi kirkossa. Haastateltavat mainitsivat, että kirkolla olisi

kehitettävää avioliittoihin liittyvässä keskustelussa ja toiminnassa. Toinen haastateltavista kertoi mainittujen keskusteluiden vaikuttaneen siihen, että voisiko hän itse enää järjestää ja olla mukana kirkollisessa vihkiseremoniassa. Toinen mainituista haastateltavista kertoi kokeneensa kirkossa käydyn avioliittokeskustelun kielteisenä ja satuttavana, mutta oli sitä mieltä, että seurakunnan lapsi- ja perhetyön ottavan yhä enemmän huomioon sateenkaariperheitä.

Avioliittolakiin liittyvä keskustelu on joskus niin kielteistä ja satuttavaa, että olen itsekin pohtinut, olenko oikeasti tervetullut. Haluaisin ehdottomasti kirkkohäät, sillä Jumala, usko ja kirkko ovat tärkeitä minulle ja koen, että kirkkoon kuuluvana ja konfirmoituna minulla pitäisi olla samat oikeudet kuin muillakin. Tietääkseni seurakuntien lapsi- ja perhetyö ottaa nykyään entistä paremmin huomioon myös sateenkaariperheet. H5.

Yksi haastateltava kertoi kokemuksistaan, että nuorten tarpeisiin vastaaminen onnistuu hänen mielestään todella seurakuntakohtaisesti. Tämä haastateltava uskoi kokemustensa perusteella, että pääkaupunkiseudulla onnistutaan parhaiten nuorten tarpeisiin vastaamiseen seurakuntien toimesta. Haastateltavan mielestä voi olla monia erilaisia keinoja tarpeisiin vastaamiseen, sillä yksilöllisiä tarpeita voi olla hyvin erilaisia. Mainittu haastateltava kuvaili ongelmalliseksi seurakuntien nuorisotyössä tapahtuvat olettamukset heteronormatiivisuudesta ja tytöiksi että pojiksi jaotteluissa.

Yksi haastateltava kertoi kokeneensa, että osa seurakunnista tarjoaa enemmän vaihtoehtoja etenkin pääkaupunkiseudulla. Tämä haastateltava tarkoitti, ettei kuitenkaan suoranaisesti odota seurakunnan toiminnalta niin sanottua "uskovaisten sateenkaari-ihmisten vertaistukiryhmää", vaan toivoisi kirkon toiminnan välittävän enemmän yleistä tervetullutta kuvaa kaikenlaisille ihmisille. Vastaja korosti, että haluaa, että kokisi olevansa turvassa syrjinnältä. Esille nousi myös, että olettaa kirkon toiminnan pyrkivän syrjinnän vastaiseen avoimeen toimintaan, mutta se sanoma ei haastateltavan mielestä välity tarpeeksi.

En ehkä kaipaa mitään uskovaisten sateenkaari-ihmisten vertaistukiryhmää, vaan enemmänkin toimintaa jossa kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat, niin sateenkaarikansaan kuuluvat kuin kuulumattomatkin. Toki tämä varmaan onkin tarkoituksena kirkon toiminnassa, mutta tuntuu, että harvoin se kuitenkaan välittyy. Toisaalta omasta kokemuksesta myös tiedän, että tällainen ilmapiiri on mahdollista luoda ja pitää yllä. H3.

7.4 Kynnys osallistua kirkollisiin tapahtumiin

Kysyimme haastateltaviltamme tarkemmin siitä, miten he olivat kokeneet kirkon ja seurakunnan nuorisotyön oleviin tapahtumiin osallistumisen omana itsenään. Halusimme selvittää sen, että olivatko vastaajat kokeneet toimintaan osallistumisen omana itsenään helppona. Osa vastaajista ei perustellut tätä kysymystä tarkemmin, mutta meille hahmottui selkeä kuva kokemuksiin liittyvistä tekijöistä, sillä kaikki haastattelukysymyksissämme käyty keskustelut ja tiivistetyt vastaukset perustelevat osaltaan tämänkin kysymyksen vastauksia. Halusimme silti kuulla vielä mahdollisia tarkentavia kuvailuja haastateltaviemme henkilökohtaisista kokemuksista.

Yli puolet haastateltavista koki kirkon ja seurakunnan tapahtumiin osallistumisen omana itsenään helpoksi. Perusteluihin liittyi oma itsevarmuus ja seurakunnan nuorisotyössä vallitseva avoimuus.

Haastateltavista neljä oli kokenut omana itsenään osallistumisen kirkon nuorisotyön tapahtumiin haasteellisena tai pelottavana. Yksi haastateltava kertoi kokeneensa suoranaisesti voimakasta pelkoa osallistuessaan kirkollisiin tapahtumiin. Toinen haastateltava kertoi harkitsevansa tarkkaan, mitä kertoo itsestään tutustuessaan ihmisiin kirkollisissa tapahtumissa. Yksi jännitystä osallistumiseen kokenut haastateltava kertoi kuitenkin olevansa entistä rohkeampi ja pyrkivänsä jopa kapinoimaan olettamuksia vastaan olemalla vain avoimempi. Neljäs haastateltava kertoi, ettei ota enää tapahtumissa tutustuessaan puheeksi aihetta, joka kertoo hänen suuntautumisestaan tai sukupuolestaan.

Mä aattelen sen asian niin, ettei kukaan muu kuin me voida puhua meidän suullamme. H7.

7.5. Nuorten toiveita ja kritiikkiä

Haastattelun viimeisessä kysymyksessä halusimme antaa nuorille vielä mahdollisuuden kertoa aiheeseemme liittyen mahdollisia toiveita, kritisoitavaa tai muuta kommentoitavaa, joka oli heidän mielestään tärkeää huomioida tulevaisuudessa. Nostimme tämän kappaleen alkuun muutaman lainauksen, jotka antavat kuvaa vastauksien vaihtelevuudesta ja kiteyttävät paljon kaikissa kysymyksissä ilmenneitä huomioita. Käytetyt lainaukset kattavat kunkin haastateltavan vastauksen viimeiseen haastattelukysymykseen.

Tietoa pitäisi lisätä erityisesti transsukupuolisuudesta, jotta heidät voitaisiin huomioida esimerkiksi isoskoulutuksessa ja leireillä. Työntekijöille pitäisi painottaa erilaisuuden kunnioittamista ja sitä, ettei anneta omien käsitysten ja ennakkoluulojen vaikuttaa käyttäytymiseen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaan. H9.

On tosi tärkeää, että tätä aihetta tutkitaan ja tuodaan esille. Olen monesti kokenut, etten kuulu oikein mihinkään: seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kuuluvaksi olen liian uskovainen, mutta kirkkoon puolestani olen muuten vain vääränlainen. En usko, että olen todellakaan ainoa, joka tällaisista peloista ja kokemuksesta kärsii ja sen takia suvaitsevan ilmapiirin luominen on ensisijaisen tärkeää. Totta kai jokaisella tulee olla oikeus omiin mielipiteisiin ja omaan tapaan uskoa tai tulkita Raamattua, mutta toisten ihmisten arvostamaan ja välittävän kohtelun tulisi mennä oman maailmankatsomuksen julistamisen edelle. Esimerkiksi omalla kohdallani uskovaiset ihmiset ovat saaneet minut vain ajettua kauemmaksi kirkosta ja uskosta, joka on ollut minulle kuitenkin aina tärkeä asia ja josta olen saanut voimaa. En enää tiedä uskallanko uskoa ja se on surullista. H3.

Vastaukset poikkesivat osin paljonkin toisistaan ja osa ei sanonut enää suoranaisesti aiheeseemme liittyen mitään, joka johtui todennäköisesti myös kysymyksen asettelun muodosta, mikä antaa kuvan vapaudesta sanoa lopuksi mitä tahansa.

Seurakunnassamme on ollut paljon erilaisia ihmisiä, kuten seksuaalivähemmistöjä. Siellä on esimerkiksi yksi työntekijäkin, jolle kaikki ovat menneet kertomaan itsestään helposti. Jos tuntee jotakuta työntekijä entuudestaan, niin on helppo mennä varsinkin silloin puhumaan jo henkilökohtaiseen mistäkin asiasta. Esimerkiksi riparilla kuin aika nopeasti erään työntekijän vain hyväksi tyypiksi ja uskalsin kertoa itsestäni. En ole koskaan kuullut tai kokenut, että kukaan työntekijä seurakunnassamme olisi puhunut huonon sävyyn seksuaali- tai sukupuolivähemmistöistä. Työntekijöissäkkin on ollut itse vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. Meillä on ollut avoin ilmapiiri. H2.

Kirkko muuttuu ihmisten mukana ja se on hyvä. Muutos vie aikaa, mutta se tapahtuu. H5.

Haastateltavista kaksi eivät kommentoineet viimeisessä kysymyksessä tutkimukseemme oleellisesti liittyviä teemoja. Tämän lisäksi yksi haastateltava palasi tämän kysymyksen kohdalla henkilökohtaiseen kuvailuun seurakunnassa tapahtuneesta ahdistavaksi koetusta keskustelusta, joka liittyi hänen seksuaaliseen suuntautumiseensa. Hän tiivisti, että keskustelu oli ollut kaikesta huolimatta jollain lailla kunnioittavaa vaikka tilanne oli tuntunut silloin hirveältä.

Yksi haastateltavista halusi välittää toiveensa siitä, ettei seurakunnissa tapahtuisi varsinkaan henkilökohtaisia hyökkäyksiä erilaisuuden ilmetessä nuorten keskuudessa.

Eräs haastateltavista vastasi tähän kysymykseen pitkällä pohdinnalla. Hän otti kantaa siihen, että vähemmistöihin kuuluvilta nuorilta pitäisi kysyä enemmän ja heille annettaisiin mahdollisuuksia puhua aiheesta enemmän. Hän kommentoi kunnioittavansa vähemmistöön kuuluvia pappeja. Haastateltava toivoi enemmän julkista keskustelua esimerkiksi mediassa siitä, että seurakunnissa on tilaa esimerkiksi homoseksuaaleille. Tämän haastateltavan kokemuksen mukaan seurakunnissa hyväksytään ennakkokäsityksistä ja negatiivisesta mediakuvasta huolimatta kaikenlaiset erilaiset ihmiset. Pohdinnassa nousi esille, että on vaikea sanoa kirkolla olevan vain yksi kanta, sillä monilla työntekijöillä ja seurakunnassa olijoilla voi olla monta erilaista kantaa: jotkut saattavat tuomita ja toiset taas eivät.

7.6 Tulosten tarkastelu

Tutkimustulokset perustuvat haastatteluihin, joita analysoitiin sisältöanalyysina ja tuloksia peilaamme tässä yhdenvertaisuuden näkökulmaan, sosionomin sekä kirkon nuorisotyönohjaajan koulutukseen. Viitekehyksenä käytimme yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa, jonka mukaisesti haastattelut on analysoitu. Haastateltavat kertoivat kokemuksiaan siitä, miten kirkon nuorisotyössä on toteutunut tasa-arvoinen kohtelu sukupuolesta tai seksuaalisuudesta riippumatta.

Seurakuntien nuorisotyössä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen oli vaihtelevaa ja yksilösidonnaista. Haastatteluissa kävi ilmi, että työntekijästä riippuen suhtautuminen oli joko positiivista tai negatiivista. Se, oliko yleiskokemus kirkon nuorisotyössä tapahtuvasta yhdenvertaisuudesta positiivinen vai negatiivinen, jakautui melko tasan. Haastateltavista neljä koki yleisasenteen nuorisotyössä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin huonoksi. Viisi haastateltavaa sanoi yleisen suhtautumisen olevan hyvä ja yksi kertoi suhtautumisen olevan neutraali. Jokainen haastateltava kuitenkin kertoi yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta törmänneensä kirkon nuorisotyössä syrjivään tai negatiiviseen asenteeseen.

Haastateltavat kaikki toivoivat, että kirkon nuorisotyö palvelisi jokaista tasavertaisina. Kukaan haastateltavista ei toivonut erillistä toimintaa kirkon nuorisotyöltä, joka olisi kohdistettu juuri seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluville. Jotta yhdenvertaisuutta saataisiin edistettyä, vaatii se toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edellä olevien esteiden poistamiseksi (Yhdenvertaisuus b i.a., 14). Positiivinen erityiskohtelu olisi saattanut olla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien nuorten kohdalla perusteltua. Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa sitä, että syrjityn tai syrjintää kohtaavan ihmisryhmän etua ajetaan tai syrjinnästä koituvia haittoja poistetaan (Yhdenvertaisuus b i.a., 10). Tutkimuksen perusteella tätä ei kukaan haastateltava nuori toivonut.

Vaikka yleisilmapiiri olisi tasa-arvoinen, ei kirkon nuorisotyössä onnistuta tarpeeksi haastateltavien mielestä ottamaan toiminnassa yhdenvertaisesti huomioon seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia nuoria. Viisi haastateltavaa kertoi, ettei kirkon nuorisotyö ole tasavertaista, vaan edelleen hyvin heteronormatiivista ja suunnattu cis-sukupuolisille. Kolme haastateltavaa kertoi nuorisotyön toiminnan olevan kaikkia varten eikä sukupuolella tai seksuaalisella suuntautumisella ole merkitystä. Kaksi haastateltavaa ei osannut vastata kysymykseen, mutta molemmat olettivat toiminnan olevan yhdenvertaisempaa kuin ennen.

Haastatteluissa nuoret toivat esille sitä, kuinka kirkon nuorisotyössä usein vaietaan tai vältellään puheenaiheita liittyen seksuaalisuuteen ja muihin sukupuoliin. Muutama haastateltava kertoi kuitenkin saaneensa keskusteluapua kirkon nuorisotyön kautta.

Kirkon omissa strategisissa linjauksissa, kuten rippikoulusuunnitelmassa, korostetaan nuorten kokonaisvaltaista kohtaamista ja kasvua tukevaa työtä. Samoin rippikoulusuunnitelmassa tuodaan esille viesti oman itsensä hyväksymisestä ja kelpaamisesta omana itsenään. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 8.) Suomen evankelisluterilaisen kirkon kehittämissasiakirjassa "Nuoret seurakuntalaisina" mainitaan myös tilan antaminen ja avoimuus monikulttuurisuudelle, jonka yhteydessä puhutaan esimerkiksi seksuaalivähemmistönuorista. (Nuoret seurakuntalaisina 2012, 36.) Kirkko määrittelee toimintaansa siis avoimena kohtaamispaikkana erilaisten ihmisten parissa. Näin ollen voidaan nähdä ristiriitaisena se, että monet haastateltavista kuvailivat päinvastaisia kokemuksia kirkon nuorisotyön ja muun muassa rippikoulun parissa.

Toteutetun tutkimuksen perusteella voidaan nostaa oletettavia syitä nuorisotyön haasteisiin. Nämä haasteet ovat siis kirkon ja seurakuntien nuorisotyön kohtaaminen vähemmistöön kuuluvien nuorten kanssa. Oletettavia syitä ovat esimerkiksi työntekijöiden tietämättömyys vähemmistönuorten kohtaamisesta ja joskus osaamattomuus heidän huomioimisestaan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös ennakkoluulot voivat toimia yhdenvertaisuuden

toteutumisen esteenä seurakuntien nuorisotyössä. Haastatteluiden ja kokemustemme perusteella ei voida täysin yleistää seurakunnan nuorisotyössä tapahtuvien kohtaamisten onnistumista tai epäonnistumista. Kuitenkin on tärkeää huomioida, että nuorilla on edelleen negatiivisiakin kokemuksia. Näiden kokemusten ehkäisemiseksi on pyrittävä kuuntelemaan yhä enemmän nuoria. Lisäksi on kuultava nuorten mielipiteitä toiminnan onnistumisesta ja työntekijöiden tavoista ottaa erilaisuus esille.

8 POHDINTA

8.1 Johtopäätökset

Ennen haastatteluja ennakko-odotuksiimme kuuluivat osittain epäilykset siitä, pystyykö kirkko vastaamaan nuorisotyötoiminnallaan etsimimme sateenkaarinuorten tarpeisiin ja kokevatko he kirkon nuorisotyössä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tavoitimme tutkimuksellamme vain pienen osan seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorista, mutta voimme huomata vastauksissa korostuvan tietynlaiset yhtenevät tekijät, jotka viestivät epäonnistuneesta tai onnistuneesta nuorisotyöstä. Näiden vastausten tukemana voimme osoittaa ongelmakohtia, jotka vaikuttavat kirkon nuorisotyön kokonaisvaltaiseen onnistumiseen toimiessa erilaisten nuorten parissa. Kuitenkin jokaisen yksilöllinen kokemus on merkittävä ja jos jokin toiminta on aiheuttanut henkistä pahaa oloa, tällöin ei voida todeta, että nuorille tehtävä työ kirkossa olisi onnistunut kaikilta osin.

Tässä opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen myötä voidaan tehdä johtopäätös siitä, että kirkon nuorisotyössä pystytään vastaamaan hyvin vaihtelevasti seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten tarpeisiin. Nuorten ja työntekijöiden välisiin kohtaamisiin ja niiden onnistumiseen vaikuttavat merkittävässä määrin työntekijästä välittyvä asenne, aito kiinnostus nuoresta ja hänen asioistaan. Haastateltavien vastauksista voidaan päätellä, että tietämystä vähemmistöihin kuuluvista nuorista ja keinoista heidän kohtaamisestaan tulisi lisätä seurakunnan työntekijöiden keskuudessa. Kirkon nuorisotyötä toteutetaan nuorten hyväksi ja pyritään kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen ja kasvatustyöhön.

Jotkut vastaajat eivät kokeneet kirkon nuorisotyön toimintaa aktiivisimpien vuosien tavoin yhtä merkitykselliseksi tai toiminnassa olevien ihmisten kohtaamista motivoivaksi, jolloin jättäytyminen saattoi olla helpompi päätös kuin aktiivinen jatkaminen. Tätä havaintoa tukivat esimerkiksi keskustelussa käyneet ilmaisut, kuten "se vain jäi" ja perustelu yhteisöllisyyden tunteen puuttumisesta,

jotka johtivat vähemmän aktiiviseen osallistumiseen. Yhtä edellä mainituista vastaajista oli pyydetty myöhemmin hänen toiminnasta jättäytymisen jälkeen töihin seurakunnalle, jolloin hän oli palannut takaisin ja motivaationa tässä tapauksessa oli työ.

Haastattelut tukivat oletuksiamme siitä, että nuoret elävät yhä kiireisempää aikaa varttuessaan. Koulu, työ, harrastukset ja kaverit vaikuttavat merkittävästi arjen aikatauluihin ja esimerkiksi seurakunnan nuorisotoiminnan aikataulullinen paikka on ehkä harrastusten kohdalla, itselle merkityksellisen tai syvällisen toiminnan kohdalla, tärkeiden ihmisten kohtaamisen kohdalla tai kaikkea edellä mainittua. Kirkolla ja sen nuorisotoiminnalla on edelleen haasteita kehittää toimintaansa, joka onnistuu puhuttelemaan, kohtaamaan ja vastaamaan rippikoulun jälkeen seurakunnassa käyvien nuorten tarpeisiin.

Se missä roolissa ja merkityksessä esimerkiksi hengellinen elämä nuorille on, vaikuttaa olennaisena osana seurakunnan toimintaan osallistumiseen. Silti vaikka hengellisyyden tai uskon merkitys ei olisi vahvin motivaatio osallistua, niin seurakunta voi silti onnistua toiminnallaan ja ihmisten kautta vastaamaan nuorille merkityksellisiin tarpeisiin. Tärkeänä tekijänä on esimerkiksi se, tuntee nuori kuuluvansa ryhmään, hyväksytäänkö ja otetaanko hänet vastaan omana itsenään ja miten hänet kohdataan. Nuorisotyötä tehdään vahvasti omalla persoonalla, joten myös yksittäisillä työntekijöillä voi olla erittäin merkittävä vaikutus siihen, kokeeko nuori seurakuntaan tulemisen itselleen hyväksi ja turvalliseksi ympäristöksi.

Nuorisotoiminnasta pääasiassa aikataulullisista syistä pois jättäytyneiden vastauksista ei korostunut se, että he olisivat jättäytyneet täysin vasten tahtoaan pelkän kiireellisyyden vuoksi. Havaittavissa oli se, että kirkon nuorisotoiminta ei todennäköisesti pystynyt enää merkittävästi vastaamaan näiden nuorten tarpeisiin ja näin ollen toiminnasta lähteminen oli luonnollinen vaihtoehto. Tätä havaintoa tukivat nuorten kuvailut siitä, miten jättäytyminen toiminnasta ei ollut vaikea päätös tai että he eivät ilmaisseet suoranaisesti enää kaipaavansa paluuta takaisin toimintaan.

Kirkko ja seurakunnat kamppailevat edelleen sen haasteen edessä, miten pystytään vastaamaan rippikouluiän jälkeen varttuvien nuorten tarpeisiin ja herätetään kiinnostusta. Tärkeä elementti tässäkin keskustelussa tulee varmasti olemaan moninaisuus ja monikulttuurisuus. Se miten kirkko esittää olevansa kaikille avoin kohtaamispaikka, on tärkeässä roolissa, joka vaikuttaa erilaisiin ihmisiin joko samaistuttavasti tai ei. Seurakuntien ja koko kirkon onkin syytä kiinnittää huomioita esimerkiksi omaan imagoonsa sosiaalisessa mediassa, siten miten asiat esitetään ja kenelle niitä kohdistetaan ja mitä halutaan sanoa. On syytä huomioida esimerkiksi se, minkälaisia ihmisiä mainoksissa esiintyy ja millaisia hetkiä tai sanomaa halutaan painottaa. Voitaisiinko mainonnassa esimerkiksi käyttää kuvaa, jossa esiintyy stereotypisestä tytöstä tai pojasta poikkeava henkilö?

Kokemuksiin kohtaamisista ja toiminnan onnistumisesta kirkon nuorisotyössä ovat vaikuttaneet merkittävästi yksittäiset työntekijät sekä yleinen ilmapiiri ja erilaisuudesta puhumattomuus tai sävy, jolla aiheesta puhutaan. Toivomme työmme tulosten olevan herättelevää materiaalia, joka auttaa kirkkoa tarkastelemaan toimintaansa yhä enemmän ottaen huomioon erilaisuuden. Toivomme tulosten tuovan esille seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten äänet ja toiveet tulevaisuudelle kirkon nuorisotyössä. Odotuksenamme oli se, että tämän opinnäytetyön tuloksia voisivat hyödyntää kirkko, seurakunnat sekä seksuaali- ja sukupuolijärjestöt mahdollisessa yhteistyössä, jossa esimerkiksi työmme tulosten valossa järjestöt voivat opastaa kirkkoja seksuaali- ja sukupuolivähemmistönuorten kohtaamisessa.

Ei-heteroseksuaaleista kirkon työntekijöistä on tehty tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Esimerkkinä Diakonia-ammattikorkeakoulussa toteutettu Tiilikan ja Tähtisen Homojen hommaa? Kirkon homoseksuaalien työntekijöiden kokemuksia työelämästä -opinnäytetyö. Tiilikan ja Tähtisen (2011) opinnäytetyö tutkii, kuinka avoimesti homoseksuaalisiksi itsensä luokittelevat kirkon työntekijät voivat puhua omasta suuntautumisestaan työyhteisössä. Aihe on tärkeä ja kirkko kohtaa yhä useammin seurakuntalaisten moninaisuutta sekä erilaisuuden lisääntymistä omien työntekijöiden keskuudessa. Kirkon ei ole tule

siis vain vaieta vaan jatkaa keskustelua ja toiminnan kehittämistä ottaen huomioon nyt ja tulevaisuudessa myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt.

Seurakunnissa käyvien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajien kokemuksia ja näkökulmaa voisi tutkia enemmän. Sukupuolivähemmistöön kuuluvista kirkon työntekijöistä löytyi vain yksi opinnäytetyö, joten lisää tutkimuksia sukupuolivähemmistöön kuuluvista kirkon työntekijöistä voisi toteuttaa. Olemassa olevia tutkimuksia voisi päivittää. Viittaamme opinnäytetyössämme Jukka Lehtosen (2002) toimittamaan Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt työelämässä -tutkimukseen, jossa on raportteja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien kokemuksista työelämässä ja koulumaailmassa. Vastaavia tutkimuksia voisi toteuttaa uudelleen, sillä kyseinen teos on jo yli kymmenen vuotta vanha.

Toivomme, että tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää ohjenuorana seurakunnissa ja kirkon nuorisotyössä ammattilaisille sekä muistutuksena yhdenvertaisuuden ylläpitämisestä ja korostamisesta. Tämä opinnäytetyö on toteutettu Seta ry:lle, joka voi toivon mukaan hyödyntää tutkimuksesta saamaamme materiaalia esimerkiksi järjestämällä koulutuksia kirkon piirissä toimiville työntekijöille.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Tämä opinnäytetyö on ensimmäinen korkeakoulutasoinen tutkimus, jonka toteutimme. Kokemattomuuteemme tutkijoina on vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen, vaikka pyrimme huolelliseen työstämiseen. Esimerkiksi teemahaastatteluiden kesto kunkin haastateltavan kohdalla vaihteli ja lyhytkestoisin haastattelu kesti vain 20 minuuttia, kun taas pitkäkestoisin haastattelu noin 50 minuuttia. Sähköpostitse vastanneiden ajankäytöstä omiin vastauksiinsa ei voida arvioida, mutta heiltä saatiin myös laajoja vastauksia.

Tutkimuksemme luotettavuuteen saattaa vaikuttaa haastateltavien suhteellisen vähäinen määrä. Tavoittelimme tutkimusta varten vähintään kymmentä

haastateltavaa, mutta saimme lopulta yhdeksän viitekehykseemme sopivaa henkilöä. Luotettavuutta tässä opinnäytetyössä lisää se, että laajensimme tutkimusta koskemaan koko Suomea vain Helsingin sijaan. Pienemmissä kunnissa toimivassa kirkon nuorisotyössä kokonaisvaltaisesti ei ole rento ilmapiiri seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia kohtaan, siinä missä pääkaupunkiseudulla asenteet saattavat olla myönteisempiä (Lahtinen 2017).

Kaikki haastateltavat olivat eri seurakunnista ja saimme toisistaan poikkeavia vastauksia, joissa merkittäviksi tekijöiksi kokemuksien kannalta korostuivat erilaiset asiat. Henkilökohtaisiin kokemuksiin oli saattanut vaikuttaa jokaisen kohdalla esimerkiksi seurakunnan työntekijät, nuorteniltojen yleinen ilmapiiri tai yksittäisten keskustelujen aiheet. Mainittujen tekijöiden merkitys ja kokemukset vaihtelivat, sillä jokainen oli voinut kokea eri asioiden vaikuttavan itseensä eri tasoilla. Lisäksi jokainen oli voinut kiinnittää erityisiä huomiota seikkoihin, joita joku toinen taas ei välttämättä huomaa. Vaikka eroavaisuuksia oli, niin vastauksista pystyi löytämään kuitenkin myös yhteneviä viittauksia syihin, miksi esimerkiksi seurakunnan toiminnassa käyminen oli vähentynyt.

Haastateltavat kokivat vaikeaksi kuvailla yleisesti sitä, kuinka kirkon nuorisotyö kohtelee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Saimme haastateltua enemmän seksuaalivähemmistöihin kuuluvia kuin sukupuolivähemmistöjä, mutta sitaateissa sekä analyysissä emme ole kategorisoineet haastateltavia heidän yksityisyytensä suojaamiseksi. Haastateltavat kokivat itse kategorisoinnin turhaksi ja ajoittain jopa loukkaavaksi.

Lähdekriittisyys oli läsnä koko opinnäytetyönteon ajan, jolloin pyrimme valikoimaan päteviä ja ajanmukaisia lähdeaineita. Tähän opinnäytetyöhön käytettiin kahta englanninkielistä lähdettä. Sukupuolivähemmistöjen tunnistaminen ja sukupuolien moninaisuus on suhteellisen uusi ilmiö ja tämän vuoksi kirjallisten lähteiden löytäminen oli haastavaa. Myös seksuaalivähemmistöjä koskeva kirjallinen materiaali oli usein virheellistä siten, että asiasisältö oli vanhentunutta. Jouduimme turvautumaan opinnäytetyössä suhteellisen suureen määrään Internetin lähteitä niukan kirjallisen tutkimusaineiston vuoksi. Osa käyttämistämme teoksista olivat yli kymmenen vuotta vanhoja, mutta

koimme niiden sisällön olevan asiallista sekä tuoreempia tutkimuksia ei ollut saatavilla.

Osa lähteistämme kirkon nuorisotyöhön liittyen olivat vanhempaa materiaalia, mutta esimerkiksi joistakin aihealueista kertovia uudempia teoksia oli huomattavasti vähemmän saatavilla. Niin sanotun perustiedon löytäminen luotettavasta lähteestä oli jopa haasteellista uudemmissa teoksista, joissa lukijoilta saatettiin odottaa tietämystä esimerkiksi joidenkin nimitysten sisällöistä. Näissä tapauksissa hyödynsimme vanhempia tunnettuja teoksia, joista pystyimme löytämään nykyäänkin pätevää tietoa, joka ei ollut muuttunut. Esimerkkinä historiaan liittyvät tapahtumat tai tulkinnallisia näkökulmia, jotka voidaan edelleen nähdä merkittävänä ja hyödyllisinä myös nykyajassa. Pyrimme kuitenkin valikoimaan aina mahdollisimman uudet teokset työmme lähteinä ja emme esimerkiksi lähteneet avaamaan mitään lähteistä, jotka olivat peräisin ennen 2000-lukua.

Litteroidun aineiston määrä oli osin suppea, joka saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Jos haastatteluista saatu tapausesimerkkien määrä on suppea, voi epäillä tutkimuksen luotettavuutta (Alasuutari 2011, 191). Haastatteluista saamamme litteroitu määrä oli teemahaastattelusta suppeampi mitä odotimme. Tämä vaikuttaa siihen, ovatko saamamme tulokset luotettavia ja kattavatko ne koko tutkimusjoukon. Internetin välityksellä hoidetut haastattelut puolestaan lisäsivät mielestämme luotettavuutta. Vaikka internetin välityksellä haastateltavilla olikin aikaa muotoilla vastauksiaan enemmän kuin kasvotusten haastatelluilla, uskomme kaikkien vastausten olleen relevantteja ja aitoja. Kasvotusten haastattelussa meillä ei ollut aikarajaa, vaan haastateltavat saivat aivan rauhassa miettiä vastauksiaan.

Haastateltaville kerrottiin sähköpostitse ja kasvotusten millaista tutkimusta olemme toteuttamassa ja että vastauksia käytetään osana vain tätä opinnäytetyötä. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin lupa käyttää heidän vastauksiaan anonymisti osana opinnäytetyötä. Mitään tietoja ei julkaistu ilman haastateltavien lupaa, kuten heidän ikäänsä tai muita vastauksien yksityiskohtia. Haastateltaville selvitettiin, että tutkimustuloksia säilytetään vain

tutkimuksen toteuttajien yksityisillä tietokoneilla, joista ne hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Edellä kuvatut menettelytavat huomioivat eettisen näkökulman työskentelyssämme opinnäytetyöprosessissa. (Kuula & Tiitinen 2010, 447–451.) Haastateltavien anonymiteetin suojaaminen oli tutkimusprosessissa ensisijainen ja poistimme esimerkiksi lainauksista erityisen tunnistettavissa olevat sanonnat tai murre sanat. Näin toimiessamme pystyimme takaamaan haastateltavien tunnistettavuuden suojaamisen, mikä on oleellinen osa tutkimuksessa tapahtuvaa luottamuksellisuutta. (Eskola & Suoranta 2000, 53–57.)

Kaikki haastateltavat nuoret kokivat aiheesta puhumisen jollakin tavalla jännittäväksi ja tunteita herättäväksi. Pyrimme haastattelutilanteissa aiheen henkilökohtaisuuden vuoksi sensitiivisyyteen, jolloin emme siis painostaneet haastateltavia jatkamaan aiheista, joista heidän mielestään oli epämukavaa kertoa tarkemmin.

8.3 Ammatillinen kasvu

Asiakaslähtöisyys on sosiaalialan tärkeimpiä elementtejä. Oma ammatillisuutemme sosionomina ja kirkon nuorisotyönohjaajana kehittyi opinnäytetyön aikana. Ammattikorkeakoulutasoinen opinnäytetyö oli ensimmäinen meille molemmille, joten olimme paljon tutkimuksen tekemisestä sekä analysoimisesta. Otimme koko opinnäytetyöprosessin ajan huomioon sosionomin ja kirkon nuorisotyöntekijän koulutuksemme sekä pyrimme saamaan koulutustaustamme näkyviin tässä opinnäytetyössä. Ammatilliseen kasvuun kuului myös eettinen herkkyys, joka oli työskentelyssä läsnä esimerkiksi nuorten haastattelujen aikana.

Sosionomina työskennellään pääsääntöisesti yksilö- sekä yhteiskuntatasolla. Vahvuuksiksi lasketaankin hyvät vuorovaikutustaidot ja asiakkaan arjen tukemiseen olevat valmiudet sekä käytäntösuhdetaju, sekä ydinosaamisena yhteiskunnan analyyttinen tutkiminen ja sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen. (Rantanen & Toikka 2008, 90.) Tärkeinä taitoina pidetään varsin

yksimielisesti reflektiivistä, tutkivaa ja kehittävää työtettä (Rantanen & Toikka 2008, 93). Kriittinen näkökulma sosionomin työssä kohdistuu usein yhteiskunnallisten rakenteiden tukemaan epäoikeudenmukaisuuteen (Rantanen & Toikka 2008, 90). Opinnäytetyössä tällaisia kriittistä yhteiskunnallista tarkastelua vaativia kohteita on esimerkiksi translaki sekä kirkon piirissä vallitsevat seksuaalivähemmistöjä syrjivät linjaukset.

Sosionomiopinnoissa on käytössä situationaalinen oppimisenäkemys eli elämäntilanteeseen ja aikaan sitoutunut näkökulma. Mainitussa oppimisenäkemyksessä ihminen kohdataan moniulotteisena olentona ja se sitoo henkilön yhteiskuntaan sekä kulttuuriin. (Kolkka 2008, 124.) Näkemys korostui opinnäytetyössä ottaessamme esille yksilön monimuotoisuuden, esittämään menneen ja nykyhetken sekä tulevaisuuden haasteet kirkon nuorisotyössä.

Sosionomin pätevyyttä määritteleviin kompetensseihin kuuluu vuonna 2016 päivitetyn version mukaan kuusi osaamisen kohtaa. Näitä osaamiskohtia ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (DIAK 2016.)

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme kehittämään lähes kaikkia sosionomin kompetensseja. Vahvimmat kompetenssit, jotka kehittyivät tutkimusta toteuttaessa, olivat kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen sekä eettinen osaaminen. Kykenemme reflektoidaan kriittisesti yhteiskunnassa vallitsevia normeja ja malleja. Lisäksi pystymme analysoimaan huono-osaisuutta ja sen aiheuttavia rakenteita yhä osaavammin. Otimme eettisyyteen liittyvät tekijät erityisesti huomioon opinnäytetyöprosessin aikana aina haastattelukysymysten laatimisesta litterointiin ja lähdekriittisyyteen.

Kirkon nuorisotyönohjaajan ydinosamista voidaan kuvata neljässä eri alueessa, jotka muodostavat yhden kokonaisuuden. Kaiken työn keskiössä ovat lapset, nuoret ja perheet. Työntekijän työ ohjautuu neljän vaikuttajan ohjauksella: hengellinen työn osaaminen ja arvo-osaaminen, pedagoginen

osaaminen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen, organisaatio- ja kehittämisosaaminen. (Sakasti 2010.)

Hengelliseen osaamiseen kuuluvat kristillisen uskon ja teologian tunteminen, tulkinnalliset taidot sekä niiden välittäminen monissa konteksteissa. Osaamiseen kuuluu perusteosten, kuten Raamatun ja virsikirjan, käyttämisen taito. Hengelliseen osaamiseen liittyy eettinen ja arvo-osaaminen, jossa osataan arvioida omaa työtä ja motiiveja kristillisten arvojen tukemana. Tällöin sitoudutaan kirkon perusarvoihin, kristilliseen ihmiskäsitykseen ja kunnioitetaan ihmisarvoa sekä hoidetaan kirkon työntekijän ja kristityn identiteettiä. Osana hengellisen työn osaamista on myös, diakoninen osaaminen, sielunhoidon osaaminen ja jumalanpalvelus- sekä rukouselämän ja musiikin merkityksen tunteminen ja kyky hyödyntää niitä toiminnassa. (Sakasti 2010.)

Pedagoginen osaaminen sisältää osaamisen kristillisessä kasvatuksessa ja kasteopetuksessa. Kasvun tukeminen kokonaisvaltaisesti, ohjaaminen ja opettaminen sekä kouluttaminen ja hengellisen työn toteutus verkossa ovat liitettyinä pedagogiseen osaamiseen. (Sakasti 2010.)

Yhteisöllisellä ja yhteiskunnallisella osaamisella tarkoitetaan sosiaalipedagogista osaamista, jossa pyritään osallistavan toiminnan kehittämiseen ja monipuolisten toimintatapojen tuntemiseen. Lisäksi osaamiseen liittyy kulttuurin ja perinteiden tunteminen, verkostotyö, monikulttuurinen toiminta, rakenteellinen vaikuttaminen, viestintä ja mediaosaaminen sekä ekologisen vastuun ja kehittämisen tunteminen. Organisaatio- ja kehittämisosaaminen puolestaan määrittelevät työn prosessiosaamista, tutkivaa sekä kokeilevaa työtettä, kirkon toimintaympäristön tuntemusta sekä persoonallista ja ammatillista kasvua työssä. (Sakasti 2010.)

Kokonaisvaltainen tukeminen, ohjaaminen, opettaminen ja kouluttaminen ovat nuorisotyönohjaajan toiminnan keskiössä. Työn kautta tavoitetaan ja kohdataan sekä ryhmiä että yksilöitä. Kristillinen uskossa kasvattaminen ja perheiden osallisuuden parantaminen ovat osana kirkon nuorisotyöntekijän tavoitteita.

Seurakuntayhteyden luominen ja perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeässä asemassa toimiessa kirkon nuorisotyössä. Nuorisotyössä pyritään lisäämään juuri nuorten osallisuutta ja tuotetaan kohderyhmälle mielekkäitä toimintaympäristöjä ja kohtaamisen mahdollisuuksia, kuten verkkopalveluita. (Sakasti 2010.)

Ammatilliseen kasvuun opinnäytetyöprosessissa kuului kehittyminen tukijoina. Pyrimme ennakkoluulottomaan ja neutraaliin ilmaisuun, joka tuli muistaa myös aineiston analyysissä. Eli analysoimme aineistoa tutkijan näkökulmasta, jolloin esimerkiksi henkilökohtaiset mielipiteemme eivät saaneet vaikuttaa sisältöanalyysin havaintoihin. Neutraalin tutkimustekstin tuottaminen oli alussa hieman haasteellista, mutta prosessin edetessä opimme säilyttämään tutkijan roolin teksteissä ilman mielipiteitä tai kärjistämistä.

Koimme onnistuvamme aineiston analyysissä ja johtopäätöksissä, vaikka mainitsimme aineiston olevan osin suppea. Työmme merkityksellisyys korostuu juuri tässä osassa, jossa nuorten omat kokemukset tuodaan esille. Tässä voimme tutkijoina jakaa tietoa nuorten näkökulmista kohtaamisiin ja toimintatapoihin ammattilaisille, jotka työskentelevät yleisesti nuorten kanssa ja etenkin kirkon nuorisotyössä.

Reflektiivistä ammatillisuutta voidaan katsoa monitasoisena prosessina: Se lähtee omasta toiminnasta ja osaamisen arvioinnista ja etenee tarkasteluun omasta ammatista ja työstä kokonaisuudessaan. Reflektiivisessä ammatillisuudessa on läsnä kyky arvioida omaa toimintaa sekä pyrkiä kehittämään sitä muiden toimijoiden kanssa. (Rantanen & Toikka 2008, 93.) Opinnäytetyöprosessin aikana kriittiseen tarkasteluun tuli oma ammatillisuus ja osaaminen. Omia ammatillisia valmiuksia asiakaskohtaamisiin peilattiin opinnäytetyöprosessissa esimerkiksi kohdatessamme nuoria haastatteluiden merkeissä.

Opinnäytetyön tekeminen oli osittain raskas, mutta loppuvaiheessa kirjoittamisemme ja etenemisemme tuntuivat helpommilta. Koko työn hahmottaminen ja kappaleiden sisällöt muuttuivat yhä loogisemmiksi ja

prosessilla tuotettiin lopulta mielestämme mielenkiintoinen kokonaisuus. Aiheemme opetti meille paljon uutta tutkijoina ja sosiaali- että kirkonalan ammattilaisena. Tutkimuksen toteuttaminen vaikutti ammatilliseen osaamisemme siten, että osaamme kiinnittää yhä enemmän huomiota omaan henkilökohtaiseen työskentelyymme moninaisissa työympäristöissä.

Tutkimuksen kautta opimme lisää nuorista ja heidän tarpeistaan. Nuoret ovat yksilöitä, mutta heillä on löydettävissä yhteneviä tarpeita, joka ilmeni myös toteutetuissa haastatteluissa. Osana ammatillista kasvuamme tässä opinnäytetyöprosessissa on ollut yksilöllisyyden huomioiminen ja arvostaminen. Toivomme tämän opinnäytetyön ja sen kautta tuotujen nuorten äänten vaikuttavan merkittävästi meidän lisäksemme muihinkin sosiaali- sekä kirkonalan työntekijöihin ja heidän toimimiseensa alansa ammattilaisina.

LÄHTEET

- Ahtela, Karoliina; Bruun, Niklas; Koskinen, Pirkko K.; Nummijärvi, Anja & Saloheimo, Jorma 2006. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Helsinki: Talentum.
- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino, Riika.
- Amnesty i.a. Epäinhimillinen translaki on korjattava. Viitattu 13.2.2017.
<https://www.amnesty.fi/eduskuntavaalit/epainhimillinen-translaki-on-korjattava/>
- Asetus kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta 1976/8. Viitattu 20.10.2017.
<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1976/19760008#idp450545872>
- DIAK 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 1.11.2017.
www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Documents/Sosionomi_kompetenssit_2016.pdf
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Heikka, Mikko ym. 2009. Kirkko ja rekisteröidyt parisuhteet. Suomen Ev.Lut. Kirkon Keskushallinto Sarja B 2009:1.
- Helsingin seurakunnat, 2016. Seurakunnat vahvasti mukana Helsinki Pride-viikolla. Viitattu 18.5.2017.
<https://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/kannelmaki/uutiset/2016/06/DaFjpdjt1.html>
- Helsinki Pride 2017. Pride info 2017. Viitattu 12.10.2017.
<https://helsinki.pride.fi/fi/info/>
- Hentilä, Jorma, 2004. Kolmen vuosikymmenen merkkipaaluja. Viitattu 20.10.2017. http://whm13.louhi.net/~seta/seta/wp-content/uploads/2013/06/Kolmen_vuosikymmenen_merkkipaaluja_hentila.pdf
- HeSeta i.a. HeSeta ry. Viitattu 31.10.2017. <http://www.heseta.fi/heseta>

- Hiilamo, Heikki; Kauppinen, Juha & Särkiö, Riitta 2003. Seurakunnan luottamushenkilön käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Honkakoski, Arja; Kinnunen, Petri & Vuorijärvi, Petri 2016. Nuorten aikuisten sosiaalisen tuen tarpeet ja niihin vastaaminen. Viitattu 3.10.2017. http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/julkaisu_4_1_nuortenaikuistensosiaalisentuentarpeet
- Huhta, Liisa & Meriläinen, Rosa 2009. Feministin käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino OY.
- Huuska, Maarit 2002. Transihmiset- Sukupuoleltaan moninaiset työelämässä. Teoksessa Jukka Lehtonen (toim.) Seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöt työelämässä. Raportteja 269. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino, 22–29.
- Huuska, Maarit 2011. Sukupuolen monimuotoisuuden ammatillinen kohtaaminen. Teoksessa Liisa Tuovinen, Olli Stålström, Jussi Nissinen & Jorma Hentilä (toim.) Saanko olla totta? – Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus, 222–259.
- Huuska, Maarit 2015. Sukupuolen moninaisuus. Viitattu 21.12.2016. https://www.dropbox.com/s/u17x78zqn00didj/sukupuolen_moninaisuus_2015_sivut.pdf?dl=0
- Hyvärinen, Veli 2012. Psyke ry:n historiaa. Viitattu 20.10.2017. <http://ranneliike.net/teema/psyke-ryn-historiaa?cid=131>
- ICD9data.com, sexual and gender identity disorders. Viitattu 24.1.2017. <http://www.icd9data.com/2015/Volume1/290-319/300-316/302/default.htm>
- Juva, Mikko 2003. Suomen kirkko seksuaalisen murroksen vuosina 1944–2002. Teoksessa Martti Nissinen & Liisa Tuovinen (toim.). Synti vai siunaus: Homoseksuaalit, kirkko ja yhteiskunta. Helsinki: Kirjapaja Oy, 23–32.
- Kohti yhdenvertaisuutta kirkossa 2010. Yhdenvertaisuus ja kirkko -hankkeen loppuraportti. Viitattu 13.10.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/97F96949ADC51E4CC22578140054C8BB/\\$FILE/YVjaKirkkoLoppuraportti.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/97F96949ADC51E4CC22578140054C8BB/$FILE/YVjaKirkkoLoppuraportti.pdf)
- Kolkka, Marjo 2008. Ammattiin oppiminen merkitysrakenteiden muutoksena. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien

- (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä.
Anjalankoski: Solver palvelut oy, 124–134.
- Koskelainen, Hannu 2005. Nuori ja jumalanpalvelus. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 71–81.
- Kuula, Arja & Tiitinen, Sanni 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 447–459.
- Körner, Theo & Ruh, Ulrich 1999. Uudelleensuuntautuminen modernissa maailmassa. Teoksessa Anssi Mäkinen (toim.) Kristinuskon Historia 2000. Weilin+Göös Oy, 170–243.
- Köykkä, Arto 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja.
- Lahtinen, Priitta 2017. Vesannon kunnan nuorisotyönohjaaja, koulu- ja oppilaitostyö. Vesanto.
- Laki avioliittolain muuttamisesta 2015/156. Viitattu 20.10.2017.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150156>
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/609. Viitattu 14.10.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>
- Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta 2002/563. Viitattu 13.2.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020563>
- Launonen, Pekka 2007. Kirkon nuorisotyö - hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 78–89.
- Lehtipuu, Outi 2011. Raamatun äidit: sivusta katsojista päähenkilöiksi. Helsinki: Bookwell Oy.
- Lehtonen, Jukka 2002. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt työelämässä. Raportteja 269. Gummerus kirjapaino oy, Saarijärvi.
- Lehtonen, Jukka 2006. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt Suomen kunnissa. Keinoja ja ideoita yhdenvertaisuuden tueksi. Viitattu 21.12.2016.
http://www.rakennerahastot.fi/vanhat_sivut/rakennerahastot/tiedostot/esr_julkaisut_2000_2006/tutkimukset_ja_selvitykset/09_08-

06_seksuaali-

ja_sukupuolivahemmistot_suomen_kunnissa_keinoja_ja_ideoita_yhdenvertaisuuden_tueksi.pdf

- Leino, Pekka 2003. Kirkko ja Perusoikeudet. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja E-sarja N:o 6. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 63–82.
- Mäkinen, Kari & Komulainen, Jyri 2016. Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta. Piispainkokous. Viitattu 14.2.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F359F1ED9F897DD0C225770E0034026E/\\$FILE/Piispainkokouksen%20selonteko%20avioliittolain%20muutoksen%20johdosta%202016.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F359F1ED9F897DD0C225770E0034026E/$FILE/Piispainkokouksen%20selonteko%20avioliittolain%20muutoksen%20johdosta%202016.pdf)
- Mäkinen, Pirkko 2012. Selvitys sukupuolivähemmistöjen asemasta. Tasa-arvovaltuutetun toimisto. Viitattu 21.12.2016. <https://www.tasa-arvo.fi/documents/10181/34936/Selvitys+sukupuolivahemmistojen+asemasta.pdf/4c84618f-8c6c-484f-a7e5-bfda8d06e9a6>
- Niemelä, Kati 2014. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 38 : Kutsumusta, auttamista ja itsensä toteuttamista. Viitattu 13.2.2017.
[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/25A061BE3EE694BCC2257E2E0012D562/\\$FILE/Julkaaisu%2038.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/25A061BE3EE694BCC2257E2E0012D562/$FILE/Julkaaisu%2038.pdf)
- Nissinen, Jussi 2011. Luottamuksen rakentuminen moninaisuutta kunnioittaen. Teoksessa Liisa Tuovinen, Olli Stålström, Jussi Nissinen & Jorma Hentilä (toim.) Saanko olla totta? – Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Helsinki: Gaudeamus, 11–34.
- Nuoret seurakuntalaisina 2012. Viitattu 12.10.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/KH_nuoret_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/KH_nuoret_www.pdf)
- Nykänen, Marja 2002. Helsingin yliopiston syrjinnän vastainen toiminta. Teoksessa Jukka Lehtonen (toim.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt työelämässä. Raportteja 269. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino, 133–138.

- Paananen, Terhi 2005. Nuorteniltojen puolesta. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 109–118.
- Patronen, Sirpa 2016. Seurakunnat vahvasti mukana Helsinki Pride –viikolla. Viitattu 8.3.2017. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/seurakunnat-vahvasti-mukana-helsinki-pride-viikolla>
- Piispainkokouksen selvitys kirkolliskokoukselle 2010. Parisuhdelain seuraukset kirkossa. Viitattu 21.10.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4954C50B429AADE7C225770300438131/\\$FILE/PARISUHDE%202010.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/4954C50B429AADE7C225770300438131/$FILE/PARISUHDE%202010.pdf)
- Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoimintaa 2000-luvun alussa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Porkka, Jouko 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 149–220.
- Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rantanen, Teemu & Toikka, Timo 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja sosiaalityön tutkimus. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Anjalankoski, Solver palvelut oy, 88–98.
- Richt, Jyrki 2016. Sateenkaarikirkon pappi: ”Uskonnolliset yhteisöt antavat usein ymmärtää, ettei voi olla kristitty ja homoseksuaali” Viitattu 13.2.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-8859003>
- Rippikoulusuunnitelma 2017. Suuri Ihme. Viitattu 1.9.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/Suuri%20ihme%20-Rippikoulusuunnitelma%202017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/Suuri%20ihme%20-Rippikoulusuunnitelma%202017.pdf)
- Ruusuvuori, Johanna 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 424–431.

- Ruusuvuori, Johanna; Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–39.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. 6.3.3. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 10.5.2017.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. Teemoittelu. KvaliMOTV- menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tieto- arkisto. Viitattu 22.6.2017.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Sakasti 2010. Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen. Viitattu 29.3.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf)
- Sakasti i.a. Yhdenvertaisuus ja kirkko -selvityshanke. Viitattu 14.10.2017.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content66ED3C>.
- Seta 2014. Setan perustamisesta kuluneeksi 40 vuotta. Viitattu 20.9.2017.
<http://seta.fi/setan-perustamisesta-kuluneeksi-40-vuotta/>
- Seta 2016. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 11.5.2017.
<http://seta.fi/seksuaalinen-suuntautuminen/>
- Seta a i.a. Hlbtqi-historiaa Suomessa. Viitattu 20.10.2017. <http://seta.fi/historia/>
- Seta b i.a. Työntekijät. Viitattu 20.10.2017. <http://seta.fi/jarjesto/tyontekijat/>
- Seta c i.a. Järjestö. Viitattu 20.9.2017. <http://seta.fi/jarjesto/>
- Seta i.a. Sateenkaarisanasto. Viitattu 9.9.2017.
<http://seta.fi/sateenkaarisanasto/>
- Stop Homophobia i.a. What is Pansexuality? Viitattu 15.4.2017.
<http://www.stop-homophobia.com/pansexuality.htm>
- Suhonen, Marja 2002. Kaapissa Jumalan nimeen – homoseksuaalisten työntekijöiden asema Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Teoksessa Jukka Lehtonen (toim.) Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt työelämässä. Raportteja 269. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino. 97–99.
- Suomen Ev.Lut.Kirkko 2016. Piispainkokouksen selonteko: ”Kirkossa on tilaa erilaisille perheille”. Viitattu 14.2.2017.

- <http://evl.fi/uutishuone/tiedotteet/-/items/item/4805/Piispainkokouksen+selonteko+>
Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. A. Nuorisotyö. Viitattu 23.2.2017.
<https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Nuorisotyö>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. B. Rippikoulu tukee kasvua. Viitattu 21.2.2017. <https://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. C. Piispainkokous hyväksyi uuden rippikoulusuunnitelman ”Suuri ihme”. Viitattu 20.9.2017.
<https://evl.fi/uutishuone/tiedotteet/-/items/item/12110/Piispainkokous+hyvaksyi+uuden+rippikoulusuunnitelman+%E2%80%9DSuuri+ihme%22>
- Suomen perustuslaki 1999/731. Viitattu 14.10.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Taivaloja, Nita 2016. Opas Oppilashuollolle - Sateenkaarevan oppilaan tukeminen koulun oppilashuoltoryhmässä. Viitattu 10.10.2016.
https://www.dropbox.com/s/qny5tl81asigj5f/Opas_oppilashuollolle_2016.pdf?dl=0
- THL 2011. Tautiluokitus ICD-10. Viitattu 24.1.2017.
<https://www.thl.fi/documents/10531/1449887/ICD-10.pdf/8091c7cc-fda6-4e86-8ef9-7790d8d6a1a2>
- Tietoarkisto, 2016. Aineistohallinnan käsikirja: Kvalitatiivisen datatiedoston käsittely. Viitattu 24.9.2017.
<http://www.fsd.uta.fi/aineistohallinta/fi/kvalitatiivisen-datan-kasittely.html>
- Translaki a i.a. Itsemääräämisoikeus. Viitattu 30.9.2017.
<http://www.translaki.fi/translaki/itsemaaraamisoikeus/>
- Transtukipiste, i.a. Transvestisuus. Viitattu 30.9.2017.
<http://transtukipiste.fi/transvestisuus/>
- Trasek ry i.a. Suomen nykyinen translaki. Viitattu 13.2.2017.
<http://trasek.fi/aineistot/lait/suomen-nykyinen-translaki/>
- Tulkaa kaikki 2016. Kirkon rohjettava tarttua yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ongelmiinsa. Viitattu 27.9.2017.
<https://www.kotimaa24.fi/blogit/kirkon-rohjettava-tarttua-yhdenvertaisuus-ja-tasa-arvo-ongelmiinsa/>

- Uskonnot Suomessa 2015. Arcus ekumeeninen sateenkaariryhmä.
<http://www.uskonnot.fi/yhteisot/view.php?orgId=790> viitattu
5.10.2017.
- Väestöliitto a i.a Mitä on kokemusasiantuntijuus. Viitattu 22.9.2017.
<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/mita-teemme/kokemusasiantuntijat/mita-on-kokemusasiantuntijuus/>
- Väestöliitto b i.a. Kokemusasiantuntijuuden hyödyt. Viitattu 22.9.2017.
<http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/mita-teemme/kokemusasiantuntijat/kokemusasiantuntijuuden-hyodyt/>
- Yhdenvertaisuus a i.a. Mikä yhdenvertaisuus.fi? Viitattu 17.10.2017
<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>
- Yhdenvertaisuus b i.a. Yhdenvertaisuuslaki. Viitattu 28.9.2017.
https://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/8b28c5260e371eafba96ea50589ba258/1506587435/application/pdf/431802/YV_FI.pdf
- Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325. Viitattu 14.10.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Ylppö, Myrsky 2016. Pro Gradu: From ridiculated Deviants towards normal citizens. The Representation of Homosexuals in the Finnish media 1990-2010. Viitattu 8.10.2017.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163245/Ylppo%20_%20Myrsky%20_%20Pro%20gradu%20_%202016.pdf?sequence=2

LIITE 1: HAASTATTELU

Haastattelijat: Saga Berg-Dahlström ja Nina Pyykkö

Ennen haastattelua esittelemme itsemme, kerromme opinnäytetyöstämme, aikataulustamme sekä mihin tähtäämme opinnäytetyöllämme. Kerromme myös, että haastateltavat pysyvät nimettöminä. Aiomme käyttää heitä opinnäytetyössämme vain nimillä ”haastateltava, ikä”, jos he ikänsä haluavat kertoa. Jos he haluavat, voidaan heistä kertoa myös edustavatko he seksuaalivai- vai sukupuolivähemmistöjä. Haastateltaville kerrotaan, että haastattelut nauhoitetaan.

Koska haluamme haastattelun olevan mahdollisimman matalakynnyksinen ja on mahdollista, etteivät kaikki haastateltavamme halua tavata, voimme laittaa haastattelun myös sähköpostitse kirjallisena. Tällöin kysymykset ovat samat ja kirjoitamme edellä mainitun tekstin haastattelun alkuun.

Kysymykset ovat avoimia.

1. Miten kauan olet ollut mukana kirkon nuorisotyössä? Jos olet lopettanut kirkon toiminnassa mukana olemisen, miksi?
2. Miten olet kokenut kirkkosi/seurakuntasi suhtautumisen seksuaaliseen suuntautumiseesi/sukupuoleesi/sukupuoleettomuuteesi?
3. Vastaavatko kirkko/seurakunnat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tarpeisiin? Miten?
4. Onko kirkon tapahtumiin helppoa mennä omana itsenään? Miten perustelet?
5. Onko jotain muuta, mitä haluaisit meille kertoa kirkkoon ja seurakuntien nuorisotyöhön liittyen?